

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Hyvitys, Kohtuulliset mukautukset, Perusopetus, Välillinen syrjintä, Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta, Viittomakieli

Diaarinumero: YVTLTK/XXX/XXXX

Antopäivä: 21.4.2026

Asiassa oli kyse kuulovammaisesta lapsesta, joka tarvitsee koulussa avustajan apua. Hakijan aloittaessa alakoulun hänelle ei ollut tilaa hänelle ensisijaisena vaihtoehtona pidetyssä naapurikaupungin koulussa (koulu B), jossa olisi ollut kuulovammaisten opetusta. Sen sijaan hakija aloitti ensimmäisen vuosiluokan vastaajakaupungissa lähikoulussaan (koulu A) pienluokalla, jossa hän opiskeli kolmannen vuosiluokan päättymiseen saakka. Hakemuksessa esitetty selvitys koski ensisijaisesti kolmannen vuosiluokan aikaisia tapahtumia. Hakijan siirtymistä kouluun B ei arvioitu ennen kolmannen vuosiluokan kevättä, jolloin vastaajakaupunki päätti hakea hakijalle oppilaspaikkaa koulusta B. Hakija siirtyi opiskelemaan kouluun B neljännelle vuosiluokalle. Lautakuntaa pyydettiin tutkimaan, onko hakijaa syrjitty hänen käydessään koulua A tai siinä yhteydessä, kun hän vaihtoi koulua kouluun B.

Koulun A pienluokalla oli opettaja ja kaksi koulunkäynninohjaajaa, joista toinen avusti erityisesti hakijaa. Lautakunnalle esitetystä selvityksestä ilmeni, että avustajan oli määrä olla viittomakielentaitoinen. Esitetystä selvityksestä ilmeni niin ikään, että hakijaa kolmannella vuosiluokalla avustanut koulunkäynninohjaaja oli opiskellut viittomakieltä ja kyennyt viittomaan jonkin verran, mutta ei ollut osannut sujuvasti suomalaista viittomakieltä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että vastaaja oli syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset, kun se ei ollut järjestänyt hakijalle viittomakielentaitoista avustajaa kolmannelle vuosiluokalle koulussa A. Viittomakielentaitoinen avustaja oli hakijalle tarpeen paitsi arjen siirtymissä myös sen varmistamiseksi, että hän voi saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi lisäksi, että vastaaja oli syrjinyt hakijaa välillisesti siltä osin kuin asiassa on kyse kouluun B siirtymisen edistämisestä. Lautakunta otti arvioissaan huomioon, että hakijalle ei ollut järjestetty kouluun A hänelle sopivaa tukimuotoa eli viittomakielentaitoista avustajaa, eikä vastaajakaupunki myöskään ollut ryhtynyt toimenpiteisiin selvittääkseen esimerkiksi hakijan mahdollisuutta siirtyä kouluun B, jota oli alun perin pidetty hänen tarpeitaan ensisijaisesti vastaavana kouluna. Lautakunta katsoi, että hakijan oikeus saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa oli vaarantunut siten, että hänelle oli aiheutunut vähäistä suurempaa haittaa hänen vammaisuutensa vuoksi. Koska hakija oli asiaa ratkaistaessa jo siirtynyt naapurikaupungin kouluun B, ei lautakunnalla ollut aihetta kieltää syrjinnän jatkamista tai uusimista.

Hakijaan kohdistuneen syrjinnän osalta asiassa oli kyse myös luokkamuodon sopivuudesta, opettajan toiminnasta ja muusta opetuksen antamisesta, Valterin tarjoamasta tuesta ja viittomakielisen tulkin järjestämisestä kieltäytymisestä, kuulolaitteen pariston vaihtamisesta ja muista yksittäisistä tapahtumista sekä avustajan järjestämisestä kouluun B. Näiltä osin asiassa ei syntynyt olettaa syrjinnästä.

Lautakunta katsoi vielä, että vastaaja oli laiminlyönyt yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta. Lautakunta velvoitti vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lautakunta suositti vastaajaa maksamaan hakijalle 5 000 euron hyvityksen.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakijalla on muun muassa kuulovamma, ja hän tarvitsee koulussa avustajan apua erilaisissa XX asioissa. Hakijan aloittaessa koulun vuonna 20XX hänelle ei ollut tilaa naapurikaupungin koulussa (koulu B), jossa olisi ollut kuulovammaisten opetusta. Sen sijaan hakija aloitti ensimmäisen vuosiluokan vastaajakaupungissa lähikoulussaan XX (jatkossa koulu A) pienluokalla. Hakija on opiskellut koulun pienluokalla kolmannen vuosiluokan päättymiseen saakka. Luokassa on ollut opettajan lisäksi kaksi koulunkäynninohjaajaa, joista toinen oli avustanut erityisesti hakijaa.

Hakijan huoltajat ovat loppusyksystä 20XX huolestuneet hakijan tilanteesta ja kertoneet huolestaan valtakunnallisen oppimis- ja ohjauskeskus Valterin opettajalle. Tämä on ollut yhteydessä koulun A rehtoriin ja tarjonnut keskuksen palveluita, mistä rehtori on kieltäytynyt. Hakijan asiassa on keväällä 20XX järjestetty kaksi tapaamista, joissa on selvitetty hakijan tilannetta ja päätetty hakea hakijalle paikkaa koulusta B. Hakija on syksyllä 20XX aloittanut neljännen vuosiluokan koulussa B, johon hänelle ei ollut järjestetty suoraan henkilökohtaista avustajaa.

Hakijan asiaa on käsitelty yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa (YVV/XXX/XXXX). [---].

Hakijan vaatimukset

Lautakuntaa on pyydetty tutkimaan, onko hakijaa syrjitty hänen käydessään koulua A tai siinä yhteydessä, kun hän on vaihtanut koulua kouluun B.

Hakijan perustelut

Hakijalla on muun muassa kuulovamma. Hän aloitti koulun vuonna 20XX lähikoulussaan (koulu A) pienluokalla, jolla hän on opiskellut kolmannen vuosiluokan päättymiseen saakka. Pienluokalla oli vuosittain vaihtuva opettaja ja kaksi koulunkäynninohjaajaa, joista toinen oli avustanut erityisesti hakijaa. Hakija tarvitsee koulussa avustajan apua erilaisissa XX asioissa.

Hakijan huoltajat eivät alun perinkään pitäneet pienluokkaa sopivana vaihtoehtona XX hakijalle, koska sen muut oppilaat olivat muuta sukupuolta ja käytöshäiriöisiä, eikä vertaistovereiden löytäminen ollut todennäköistä. Hakijan huoltajat olisivat ensisijaisesti toivoneet hänelle paikkaa naapurikaupungin kuulovammaisille opetusta tarjoavasta koulusta B, jossa ei kuitenkaan ollut tilaa. Myöskään heidän toissijainen vaihtoehtonsa eli paikka tavalliselta lähikoulun luokalta viittomakielentaitoisen henkilökohtaisen avustajan vahvalla tuella ei heille kerrotun mukaisesti ollut mahdollinen.

Hakijan huoltajat huolestuivat oppimisympäristön kuormittavuudesta heti ensimmäisen luokan alussa. Huoltajat antoivat kuitenkin koululle materiaalia hakijan tilanteen ymmärtämisen tueksi.

Lisäksi tilannetta helpotti se, että hakijalla oli viittomakielentaitoinen avustaja, hakijan kuntouttavat terapeutit kävivät koulussa säännöllisesti, ja valtion oppimis- ja ohjauskeskus Valteri toteutti luokassa ohjauskäynnin ymmärryksen lisäämiseksi hakijan asiassa. Luokassa kävi ensimmäisellä vuosiluokalla myös viittomakielen opettaja Kuurojen palvelusäätiöstä. Tätä perusopetuslain 12 §:n mukaista viittomakielen opetusta ei ole jatkettu ensimmäisen vuosiluokan jälkeen.

Vaikka hakijan opettaja vaihtui toisella vuosiluokalla, luottamusta uuteen opettajaan lisäsi se, että tämä kertoi perehtyneensä kaikkiin hakijaa koskeviin asiakirjoihin heti lukuvuoden alussa ja että tämä hyödynsi Valterin tukijaksosta laadittua asiakirjaa opetuksessaan. Hakijan kolmannen vuosiluokan opettaja sen sijaan sanoi vielä helmikuussa 20XX, ettei ollut tutustunut Valterin laatimaan asiakirjaan.

Kolmannelle vuosiluokalle siirryttäessä luokan henkilökunta ja valtaosa hakijan luokkakavereista oli vaihtunut. Muut oppilaat olivat käytöshäiriöisiä ja muuta sukupuolta kuin hakija, eikä muilla ollut XX. Nämä seikat olivat olleet rehtorin tiedossa, kun päätös hakijan siirtymisestä vanhempien oppilaiden pienryhmään oli tehty. Rehtorin tiedossa oli niin ikään ollut, että hakijan orastavat kaverisuhteet katkeaisivat kavereiden jäädessä 1.–2. vuosiluokkien oppilaiden pienluokalle. Hakijan huoltajien käsityksen mukaan luokalla ei ollut erityisopettajaa eikä myöskään viittomakielentaitoista avustajaa hakijalle.

Hakijan kuntouttava toimintaterapeutti teki syksyllä kouluvierailun, jonka herättämästä huolesta hän kertoi hakijan huoltajille. Toimintaterapeutin havaintojen mukaan hakija vietti välitunnit yksin, ja luokassa hänellä oli selvästi aiempaa vähemmän uskallusta toimia itsenäisesti. Toimintaterapeutti havaitsi lisäksi, että luokan opettaja kutsui hakijaa toistuvasti laiskaksi tämän kuullen, että luokassa ei vaikuttanut olevan käytössä erityispedagogiikkaa, että avustaja teki hakijan matematiikan tehtävät hakijan puolesta ja auttoi tätä jopa käsien pesussa, ja että hakija pyrki vaimentamaan luokan ääniä äänтелеvellä itse. Myös toimintaterapeutille jäi epäselväksi, osasiko avustaja tosiasiaa viittomakieltä. Avustajan osalta hakijan huoltajat olivat myös kuulleet muilta, ettei tämä kerran ollut hakijaa vastassa koulukyydin saapuessa, eikä hän myöskään ollut hakijan tukena ruokalassa tai välitunnilla. Lisäksi avustajan on kerran kuultu tuhahtaneen, että hakijaa piti auttaa kaikessa eikä tämä suostunut tekemään mitään itse.

Toimintaterapeutin havainnot vahvistivat hakijan huoltajien syksyn mittaan tekemiä havaintoja siitä, että hakija oli kolmannen vuosiluokan alettua voinut huomattavasti huonommin. Hakijan säikähtäneestä olemuksesta ja kotona toistamista lausahduksista huoltajat olivat päätelleet opettajan mahdollisesti komentaneen oppilaita huutamalla. Lisäksi hakijan oppimistulokset etenkin matematiikassa olivat heikentyneet, mitä opettaja ja avustaja eivät olleet huomanneet. Oppimisen etenemiseen liittyvissä kirjauksissa on paljon viittauksia kuulovammaisuudesta johtuviin tilannekohtaisiin haasteisiin, joihin ei ollut koulun omin voimin löydetty ratkaisuja. Haasteet vaikeuttivat opiskelua ja vaikuttivat haitallisesti myös sosiaalisiin suhteisiin koulussa.

Koulussa oli hakijan kolmannen vuosiluokan aikana muitakin tilanteita, jotka ovat saaneet hakijan huoltajat epäilemään, onko hakijaa kohdeltu yhdenvertaisesti. Hakijan luokan henkilökunnalle on heti kolmannen vuosiluokan alussa järjestetty kuntoutusohjaajan opastus kuulon apuvälineiden käytöstä. Hakijan huoltajille on jäänyt epäselväksi, osallistuiko opettajan lisäksi myös hakijan avustaja opastukseen. Syksyn aikana hakija tuli kotiin usein ilman toimivaa kuulolaitetta, koska paristo oli loppunut koulupäivän aikana. Koulun henkilökunta opetteli mahdollisesti vaihtamaan pariston syksyn edetessä. Hakijan huoltaja lähetti kuitenkin alkuvuodesta 20XX vielä mallivideon siitä, miten hakijalta voisi viittomakielellä kysyä, oliko paristo loppunut. Opettaja ei vastannut viestiin. Edellisen lisäksi opettaja on myös vaikuttanut välinpitämättömältä huoltajan avattua keskustelun hakijan kaatumisesta koulussa. Hakija on myös kerran lähetetty kotiin kylmässä

säässä pelkissä tuulihousuissa, vaikka repussa olisi ollut vaihtohousut, ja kerran huoltaja on nähnyt hakijan ulkona ilman avustajaa konttaamassa liukkaan pihan läpi sisäänkäynnille.

Hakijan huoltajat olivat marraskuussa 20XX yhteydessä Valteriin, jonka tarjoamia tukikeinoja olivat tuki lähikoululle tai tukijakso Valterin omassa koulussa. Valterin ohjaava opettaja nosti uudelleen esiin koulun B hakijalle sopivana kouluna, mutta oli myös marras-joulukuussa 20XX yhteydessä kouluun A ja vastaajakaupungin aluekoordinaattoriin, jotta Valteri voisi tammikuussa 20XX tarjota tukea koululle ja hakijalle. Rehtori kuitenkin torjui Valterin tuen toteamalla, että asiaa edistettäisiin ensin koulun omien palveluiden kautta. Rehtori ilmoitti päätöksestä Valterille, mutta ei ollut asiasta yhteydessä hakijan huoltajiin. Hakijan huoltajille jäi epäselväksi, millaista tukea hakijalle tarjottiin, miten tuen riittävyttä arvioitaisiin tai milloin mahdollisuuteen Valterin tuesta palattaisiin. Valterin ohjaus olisi ollut välttämätöntä oikeanlaisen tuen ja pedagogisten ratkaisujen löytämiseksi, minkä lisäksi tuki olisi voinut olla muutoinkin hyödyksi henkilökunnalle. Rehtori jätti siten hakijan vaille tukea vaikeassa koulutilanteessaan epäämällä Valterin tuen.

Rehtori ei myöskään lähtenyt edistämään hakijan mahdollista koulunvaihtoa. Hakijan huoltajille ei tuohon mennessä ollut 1.–3. vuosiluokkien aikana kerrottu mahdollisuudesta päästä naapurikaupungin kouluun B. Heille ei myöskään ollut kerrottu, oliko kouluun B oltu yhteydessä hakijan toisen ja kolmannen vuosiluokan koulupaikasta päätettäessä. Luokka-asteiden vaihtuessa ja etenkin kolmannelle vuosiluokalle siirryttäessä olisi tullut arvioida hakijan tilannetta, suunnitella tulevaa ja palata myös mahdollisuuteen siirtyä kouluun B.

Hakijan toimintaterapeutin aloitteesta helmikuussa 20XX järjestettiin verkostopalaveri koulun kanssa. Neuvottelussa korostui luokan tilanteen sijasta hakijan tuen tarve, koska kukaan ei halunnut nolata opettajaa. Luokan opettaja ei vaikuttanut halukkaalta ottamaan vastaan terapeuttien ajatuksia koulunkäynnin tukemisesta vaan ehdotti, että hakija voitaisiin siirtää pidennetyn oppivelvollisuuden luokalle, mikäli hän tarvitsisi enemmän tukea. Tämä ei kuitenkaan ole hakijalle sopiva opetusmuoto. Opettaja kysyi myös, ymmärtääkö hakija olevansa erilainen kuin muut ja vihjasi, että häntä voitaisiin kiusata tulevaisuudessa. Tällä opettaja tarkoitti, että hakijaa voitaisiin kiusata, mikäli häntä ei siirrettäisi pidennetyn oppivelvollisuuden luokalle. Opettajan tarkoitushakuiset kysymykset on todennäköisesti mietitty yhdessä koulun kanssa. Neuvottelussa päätettiin järjestää neuvottelu vastaajakaupungin aluekoordinaattorin kanssa, jotta hakijalle saataisiin Valterin tukea ja jotta koulun vaihtamista koskevaa asiaa saataisiin edistettyä.

Neuvottelun jälkeen kesti kuukauden, ennen kuin koulupsykologi sai yhteyden vastaajakaupungin aluekoordinaattoriin. Hakijan huoltajat toimittivat XX.3.20XX aluekoordinaattorin pyytämät asiakirjat. Aluekoordinaattori ehdotti kuitenkin vasta XX.4.20XX sopivaa ajankohtaa uudelle neuvottelulle. Järjestämällä neuvottelu lopulta XX.5.20XX varmistettiin se, ettei hakijalle voitaisi enää kuluneen kevään aikana järjestää Valterin tukea.

Neuvottelussa päätettiin alkaa edistää hakijan siirtymistä kouluun B. Neuvottelussa keskusteltiin lisäksi siitä, ettei avustaja ollut hakijan tukena välitunneilla. Koska opettaja oli aiemmin neuvottelun kuluessa todennut, että hakijan avustaja ei osannut kuin tukiviittomia eikä siis suomalaista viittomakieltä, hakijalle yritettiin neuvotteluun osallistuneen XX erityisasiantuntijan ehdotuksen mukaisesti saada toukokuun viimeisiksi viikoiksi viittomakielen tulkki. Tulkki olisi varmistanut hakijan tiedonsaannin ja vuorovaikutuksen luokassa ja välitunnilla sekä mahdollistanut tutustumisen muihin lapsiin ja heidän kanssaan toimimisen. Rehtori oli kuitenkin todennut, että hakijalla oli jo hänelle lisäresurssina myönnetty avustaja, eikä tulkin järjestäminen ollut mahdollista. Perusopetuslain 31 §:n mukaan on kuitenkin oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämiin tulkitsemis- ja avustajapalveluihin, eikä lain mukaan ole estettä järjestää oppilaalle tämän yksilöllisen tarpeen edellyttämää tulkitsemis- ja avustajapalvelua. Säännöksessä on

merkillepantavaa myös se, että oikeus ulottuu myös 39 §:n mukaisiin palveluihin eli Valterin palveluihin, jotka hakijan kohdalla evättiin. Kuulovammaisen oppilaan oikeutta saada tulkkaus vahvistaa myös yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukainen oikeus kohtuullisiin mukautuksiin, joka velvoittaa myös opetuksen ja koulutuksen järjestäjää. Hakijan huoltajat ovat kuulleet koulussa työskennelleeltä aikuiselta, että hakija oli vielä toukokuussa 20XX yksin välitunneilla.

Hakijalle myönnettiin paikka koulusta B, jossa hän aloitti syksyllä 20XX neljännen vuosiluokan. Muut järjestelyt on hoidettu, mutta hakijalle ei ole järjestetty kouluun avustajaa. Hakijan nykyiset erityisluokanopettajat ovat todenneet, että avustaja olisi hakijalle tärkeä. Hakijan huoltajille on jäänyt epäselväksi, miksi hakijalle ei ole järjestetty avustajaa uuteen kouluun, vaikka avustajan tarve on ollut selvä ja hakijalla on ollut avustaja edellisessäkin koulussa. Vaikuttaa siltä, että vastaajakaupunki on menettelyllään viivästyttänyt hakijan tarvitseman avustajan saamista. Hakijan huoltajat ovat saamiensa ohjeiden mukaisesti hakeneet hakijalle avustajaa, mutta hakemuksen käsittelyprosessi voi kestää vuodenkin.

Vastaajan selvityksestä toimenpiteistään yhdenvertaisuuden edistämiseksi todetaan, että lähikouluperiaatteen mukaisista tukitoimista viittomakielisen lapsen lähikoulussa jäivät puuttumaan lapselle sopivan opetusryhmän lisäksi viittomakielentaitoinen avustaja, suomalaisen viittomakielen ja kulttuurin opetus, viittomakielen tulkkauspalvelut sekä Valterin tukijaksot. Myös mahdolliset toimenpiteet ja menettelytavat oppilaaksioton edistämiseksi ovat jääneet piiloon hakijan perheeltä. Vastaajakaupungin esittämät menettelytavat eivät myöskään velvoita opetustoimenhenkilökuntaa millään tavoin. Hakijan perhe on luottanut siihen, että koulussa on riittävä tieto ja osaaminen sekä halu toimia viittomakieltä käyttävän hakijan parhaaksi.

Vastaajan vastaus

Vastaaja kiistää syrjineensä hakijaa.

Vastaajan perustelut

Vastaajakaupungin syrjintäasiasa koskeva selvitys

Vastaajakaupungin oppilaaksi ottamisen perusteiden mukaan oppilaalle osoitetaan lähikoulu lähtökohtaisesti kotiosoitteen perusteella niin, että oppilaan koulumatka on mahdollisimman turvallinen ja lyhyt. Terveystilan tai muun erityisen syyn perusteella oppilaalle voidaan osoittaa lähikouluksi myös muu kuin kotiosoitteen mukainen lähikoulu. Huoltajat voivat myös hakea oppilaalle toissijaista oppilaspaikkaa haluamastaan koulusta.

Hakija on opiskellut koulussa A ensimmäisestä vuosiluokasta kolmannen vuosiluokan loppuun lähikoulupäätöksellä, joka on perustunut siihen, että hänen koulumatkansa kotiosoitteesta kouluun on mahdollisimman turvallinen ja lyhyt.

Hakemuksessa viitatussa naapurikaupungin koulussa B toteutetaan kuulovammaisten opetusta. Koulun oppilaaksiotosta päättää naapurikaupunki, eikä vastaajakaupunki voi osoittaa oppilaita kyseiseen kouluun. Naapurikaupungin oppilaaksiottokriteerien mukaan kaupungin järjestämään opetukseen otetaan ensisijaisesti kaupungissa asuvia lapsia. Vastaajakaupungissa aluekoordinaattori selvittää koulun B kuulovammaisten erityisluokan oppilaspaikkatilannetta naapurikaupungin kasvatuksen ja koulutuksen erityissuunnittelijalta. Tarpeen mukaan järjestetään myös palaveri koulun B oppilaspaikoista. Mikäli oppilaan siirtyminen kouluun B on mahdollista,

tekee vastaajakaupungin perusopetuksen johtaja päätöksen koulupaikan hakemisesta. Hakijalle on voitu hakea koulusta B toissijaista oppilaspaikkaa, mutta vapaita oppilaspaikkoja ei ole ollut hakijan siirtyessä syksyllä 20XX esiopetuksesta perusopetukseen. Hakijan siirtyminen kouluun B on ollut mahdollista, kun koulusta on vapautunut oppilaspaikkoja.

Vastaajakaupungin oppimisen ja koulunkäynnin tuki perustuu kolmiportaiseen malliin, jossa tuki voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä. Tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin ja yhteistyössä oppilaan oman opettajan, kaikkien oppilasta opettavien opettajien sekä tarvittaessa avustavan henkilöstön kanssa. Erityinen tuki voidaan järjestää oppilaan etu ja opetuksen järjestämismahdollisuudet huomioiden muun opetuksen yhteydessä lähikoulussa, osittain tai kokonaan omassa pienryhmässä oppilaan lähikoulussa tai kaupunkitasoisessa pienryhmässä. Oppilaalle sopiva opetusryhmä suunnitellaan yhdessä koulun, oppilaan, huoltajan ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

Vastaajakaupungin aluepäällikkö on XX.XX.20XX päättänyt erityisen tuen antamisesta hakijalle toisen vuosiluokan loppuun saakka siten, että hakijalla on pidennetty oppivelvollisuus ja yleinen oppimäärä. Erityisopetus on järjestetty koulussa A ja opetus toteutettu pääsääntöisesti erityisopetuksen ryhmässä, minkä lisäksi hakija on saanut avustajapalveluita. Aluepäällikkö on XX.XX.20XX päättänyt erityisen tuen antamisesta hakijalle kuudennen vuosiluokan loppuun saakka siten, että hakijalla on pidennetty oppivelvollisuus ja hän opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan matematiikan oppiainetta. Erityisopetus on järjestetty koulussa A ja opetus toteutettu pääsääntöisesti erityisopetuksen ryhmässä.

Hakija on esiopetuksessa tehdyn pedagogisen selvityksen ja erityisen tuen tarpeen perusteella päädytty sijoittamaan koulun A pieneen opetusryhmään, jossa hänellä on mahdollisuus saada erityisluokanopettajan antamaa kokoaikaista erityisopetusta sekä erityistä tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Hakijalla on ollut pienryhmässä myös kokoaikainen viittomakielentaitoinen ohjaaja. Pienryhmä on parhaiten tukenut hakijan oppimista ja koulunkäyntiä.

Hakemuksessa on tuotu esiin koulussa A kolmannen vuosiluokan syksyllä koettuja epäkohtia. Vastaaja on toimittanut lautakunnalle myös koulun selvityksen, jonka mukaan hakijan huoltajat tai terapeutit eivät ole olleet rehtoriin yhteydessä siitä, että hakijan opettajan tai avustajan työpanoksessa olisi ollut puutteita. Selvityksen mukaan luokassa oli käytössä myös erityisopetuksen keinoja ja materiaaleja.

Hakemuksessa on lisäksi viitattu valtakunnallisen oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kuntoutusjaksosta kieltäytymiseen. Oppilaan tukiasioissa käytetään ensisijaisesti kaupungin omia palveluita ja tukijärjestelyjä sekä erikoissairaanhoidon palveluita. Maksulliset ohjauskäynnit ja tukijaksot voivat täydentää muuta annettua kuntoutusta, mutta tarvehankinnasta vastaa oppilaan moniammatillinen verkosto. Asiasta sovitaan lisäksi etukäteen opetustoimen asiantuntijan kanssa. Tukijakso on mahdollinen muun muassa nivelvaiheessa tai harkittaessa uusia apuvälineitä.

Koulupsykologi on XX.4.20XX ollut yhteydessä aluekoordinaattoriin hakijan tulevaan verkostopalaveriin liittyen. Kouluun B siirtymiseksi tarvittavat seikat oli sovittu selvitettäväksi ennen verkostopalaveria, jotta palaverissa voitaisiin sopia koulupaikan hakemisesta. Naapurikaupungin kasvatuksen ja koulutuksen erityissuunnittelijaan on oltu yhteydessä XX.4.20XX, minkä lisäksi on käyty useita puhelinkeskusteluja. Aluekoordinaattori ja koulupsykologi ovat XX.4.20XX sopineet verkostopalaverin ajankohdaksi XX.6.20XX. Verkostopalaverissa on sovittu hakijan siirtymisestä kouluun B kuulovammaisten erityisluokalle. Aluekoordinaattori on XX.5.20XX pyytänyt koulupsykologia tekemään asiantuntijalausunnon ja puollon kuljetushakemusta varten. Vastaajakaupungin perusopetuksen johtaja on XX.6.20XX päättänyt, että hakijalle haetaan

1.8.20XX lukien koulupaikkaa koulun B viittomakielisten opetuksesta. Hakija on syksyllä 20XX siirtynyt kouluun B.

Vastaajakaupungin oppilaan suorittaessa oppivelvollisuutta muualla kuin vastaajakaupungin järjestämässä perusopetuksessa, vastaajakaupunki vastaa oppilaalle mahdollisesti hankittavan avustajan kustannuksista. Vastaajakaupungin ja nyt kyseessä olevan naapurikaupungin välinen sopimus mahdollistaa sen, että naapurikaupunki voi tarvittaessa hankkia vastaajakaupungin oppilaalle avustajan, ja laskuttaa tästä vastaajakaupunkia. Naapurikaupunki on näin ollen voinut hankkia hakijalle avustajan kouluun B.

Koulun A syrjintäasiaa koskeva selvitys

Hakija on syksyllä 20XX aloittanut koulun A pienluokassa ensimmäisellä luokalla. Ryhmässä on 10 oppilasta, opettaja ja kaksi koulunkäynninohjaajaa, joista toinen oli hakijan avustaja. Hakijan huoltajat olivat tyytyväisiä siihen, että hakijalle saatiin avustaja. Ensimmäisellä luokalla luokassa kävi muutaman kerran myös viittomakielen opettaja Kuurojen palvelusäätiöstä antamassa neuvoja opettajalle ja koulunkäynninohjaajille.

Luokan vakituinen opettaja on toiminut luokassa hakijan toisen vuosiluokan ajan, ja luokassa on ensimmäisellä ja kolmannella luokalla ollut sijainen vakituisen opettajan perhevapaiden ajan. Hakijan huoltajat olivat erittäin tyytyväisiä luokan opettajien ja koulunkäynninohjaajien toimintaan kahtena ensimmäisenä vuotena, minkä he ovat kertoneet henkilökunnalle palautteenaan. Hakijan huoltajat eivät ole tuoneet opettajien tietoon, että he haluaisivat hakijan siirtyvän kouluun B. Asia tuli vasta marras–joulukuussa 20XX ensimmäisen kerran esille.

Koulun pienryhmät on muodostettu siten, että nuorimmat oppilaat opiskelevat 1.–2. luokkien oppilaista koostuvalla pienluokalla, jolla hakijakin on opiskellut ensimmäisen ja toisen vuosiluokan. Hakijan siirtyessä kolmannelle vuosiluokalle hänet on siirretty vanhempien oppilaiden luokkaan, jossa on ollut myös hänen kanssaan samanikäisiä oppilaita. Oppilailla ei ole käytöshäiriöitä. Opettaja on keväällä 20XX käynyt siirron läpi hakijan huoltajien kanssa.

Hakijan luokassa on kolmannen vuosiluokan ajan toiminut sijaisena kelpoinen opettaja. Opettaja on saanut edellisiltä opettajilta tiedon Valterin antamista ohjeista ja neuvoista, ja ne ovat olleet luokassa käytössä muiden erityisopetuksen keinojen ja materiaalien ohella. Hakijan opintojen etenemisen osalta koulu toteaa, että hakijan opettaja on ollut tietoinen hakijan taidoista. Hän on hakijaa laiskaksi kutsuessaan tarkoittanut, että hakija on toisinaan jättänyt asioita tekemättä siksi, ettei ole halunnut tehdä niitä. Opettaja pahoittelee sanavalintaansa. Luokassa on ollut kaksi koulunkäynninohjaajaa ja käytössä pedagogisia apuvälineitä kuten kuvitettu päiväohjelma, joka käydään päivittäin läpi. Myös matematiikassa käytetään erilaisia apuvälineitä, ja jokaisella on mahdollisuus saada kuulosuojaimet, sermit ja aktiivyytyä. Päivät ovat tauotettuja, ja jokaisella on oman taitotason mukaan räätälöity oppimateriaali. Oppilaiden on mahdollista työskennellä pienemmässä ryhmässä myös koulun muissa tiloissa. Hakijalla itsellään oli pulpetin kannessa viittomakielen kuvakortit, joita oli myös luokan seinillä. Hakijan pyrkiessä omalla äänellään peittämään luokan ääniä käynnissä on ollut toiminnallinen äidinkielen tunti, jolloin ääntä on voinut olla tavallista enemmän. Muutoin luokan ilmapiiri ei ole ollut uhkaava tai erityisen hälyinen, eikä opettaja ole huutanut oppilaille. Sen sijaan hakijan kuormittuneisuuteen on voinut vaikuttaa se, että kolmannen vuosiluokan tavoitteet ovat vaikeampia kuin alkuopetuksen tavoitteet, tuntimäärä on isompi, eikä hakijan kaikkia oppiaineita ollut yksilöllistetty.

Avustajaa koskevien huomioiden osalta koulu toteaa, että hakijan avustaja on opiskellut viittomakieltä ja kyennyt viittomaan hakijalle. Hakija itse ymmärsi vain tukiviittomia, minkä lisäksi hän ymmärsi asiat hyvin myös puhuttuna. Hakija käytti pääsääntöisesti vain kyllä- ja ei-viittomia, ja

kommunikoi muuten puhumalla taikka nyökkäämällä tai pudistamalla päätään. Kaikki koulunkäynninohjaajat ja opettajat ohjasivat hakijaa myös puhumalla silloin, kun tämä ei ymmärtänyt viittomakieltä. Hakija keskusteli myös luokkakavereidensa kanssa puhumalla.

Hakijalla on kaikilla vuosiasteilla ollut haasteita omatoimisuudessa, ja hänen tavoitteenaan on ensimmäiseltä vuosiluokalta lukien ollut harjoitella omatoimisuutta muun muassa ruokailussa. Tämä on kirjattu hakijan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS) yhdessä huoltajien kanssa. Kolmannella vuosiluokalla hakijan avustajan on ajoittain ollut haastavaa saada hakija toimimaan omatoimisesti. Hakija on muun muassa vaatinut avustajaa pukemaan hänet. Viitatulla tuhahtuksellaan avustaja on tarkoittanut, että hakijan tulisi pyrkiä tekemään itse enemmän.

Huoltajat eivät ole viestineet opettajalle huoltaan hakijan voinnista, oppimisesta tai siitä, että tämä olisi väärässä luokassa. Nämä huolet ovat tulleet esiin vasta marras–joulukuun 20XX vaihteessa, jolloin Valterin opettaja oli yhteydessä koulun rehtoriin Valterin kuntoutusjaksoon liittyen. Rehtori oli asiasta yhteydessä vastaajakaupungin koordinaattorin, joka ilmoitti maksullisista ohjauskäynneistä ja tukijaksoista sovittavan etukäteen opetustoimen asiantuntijan kanssa. Tukijakso olisi mahdollinen esimerkiksi nivelvaiheessa tai uusia apuvälineitä harkittaessa, mutta sitä ei silloinkaan myönnettäisi automaattisesti. Sen sijaan ensisijaisesti käytettäisiin erikoissairaanhoidon palveluita sekä kaupungin omia palveluita ja tukijärjestelyjä. Vastaajakaupunki on siten päättänyt, että asiaa edistetään ensin koulun omien oppilashuollon palveluiden eli käytännössä koulupsykologin palveluiden kautta. Rehtorilla ei ole päätösvaltaa Valterin kuntoutuskäynteihin liittyen. Rehtori kertoi tukijakson epäämisestä hakijan huoltajien sijaan Valterin työntekijälle, koska tämä oli ollut häneen yhteydessä.

Koululla järjestettiin XX.2.20XX moniammatillinen verkostopalaveri, jossa keskusteltiin monipuolisesti hakijan tuentarpeesta ja vaihtoehdoista hakijan opetuksen järjestämiseksi. Hakijan huoltajat toivoivat hakijalle koulupaikkaa koulusta B sekä Valterin ohjauskäyntiä. Opettaja nosti esille myös koulun A pidennetyn oppivelvollisuuden luokat, joilla tuki on vahvempaa ja joiden oppilaiden kriteerinä on muun muassa sama diagnoosi kuin hakijalla ja pidennetty oppivelvollisuus. Pidennetyn oppivelvollisuuden luokat ovat yksi vastaajakaupungin tarjoamista tukimuodoista. Tiedustellessaan hakemuksessa viitatusti hakijan käsitystä omasta erilaisuudestaan ja kiusaamisen mahdollisuutta pohtiessaan opettaja on tarkoittanut ilmaista olevansa huolissaan hakijan voinnista. Palaverissa sovittiin, että koulu A olisi yhteydessä vastaajakaupungin aluekoordinaattoriin uuden neuvottelun järjestämiseksi. Koulupsykologi oli XX.2.20XX yhteydessä aluekoordinaattoriin, ja pyysi tämän XX.3.20XX esittämän pyynnön mukaisesti huoltajia toimittamaan asiaan lisäselvitystä. Koulupsykologi selvitteli hakijan asiaa muutenkin yhdessä aluekoordinaattorin kanssa, joka joutui selvittämään mahdollisuutta hakea kouluun B monelta eri taholta. Asiaa on hoidettu vastaajakaupungin ja nyt kyseessä olevan naapurikaupungin yhteisten käytäntöjen mukaisesti. Koska asian hoitaminen on vaatinut monien ihmisten aikataulujen yhteensovittamista, on se myös valitettavasti vienyt aikaa.

Kouluneuvottelu järjestettiin XX.5.20XX, jolloin sovittiin, että hakijalle haettaisiin koulupaikkaa koulusta B. Neuvottelussa sovittiin myös, että hakijan avustaja olisi hakijan kanssa välitunneilla yksinäisyyden tunteen vähentämiseksi, että koulun ja kodin välistä tietojenvaihtoa hakijan jaksamisesta ylläpidettäisiin, ja että huoltajat kävisivät tutustumassa kouluun B. Aluekoordinaattorin pyynnöstä koulupsykologi kirjoitti XX.5.20XX puollon edestakaisen koulukuljetuksen järjestämiseksi hakijalle kouluun B.

Hakijan huoltaja pyysi vielä palaverin jälkeen rehtorilta, että tämä palkkaisi hakijan tueksi viittomakielen tulkin. Rehtori ei kuitenkaan voi palkata tulkkia. Vastaajakaupunki on määritellyt, että

hakijalle voidaan tukitoimena palkata avustaja, joka hänellä on ollut koko ajan. Kaikki luokassa olleet hakijan avustajat ovat osanneet viittoja.

Hakija on elokuussa 20XX aloittanut koulussa B. Koulu A on toimittanut kouluun B kaikki hakijan asiakirjat sekä pedagogisen selvityksen, josta käy ilmi hakijan koulunkäyntiin annetut tuet, kuten avustaja.

Hakijan asiassa on vielä nostettu esiin kuulolaitteen pariston loppuminen sekä yksittäisiä tilanteita. Kuulolaitteen osalta koulu toteaa, että hakija ei ole kertonut pariston loppuneen, eikä ole häneltä asiasta puhuen ja viittojen kysyttäessä vastannut mitään. Hakijan aiempien opettajien mukaan hän on toiminut näin ensimmäisestä luokasta lukien.

Siltä osin kuin hakijan asiassa on viitattu hakijan kaatumiseen, opettaja on yksinomaan pyrkinyt ilmaisemaan olevansa tietoinen hakijan kaatumisesta. Vaihtovaatteita koskevassa tilanteessa puolestaan hakijalle oli yritetty löytää vaihtovaatteet repusta. Hakijan oli annettu lähteä tuulihousuissa, koska taksimatka oli lyhyt eikä vaihtovaatteita ollut löytynyt. Opettaja on lähettänyt asiasta viestin hakijan huoltajalle. Koulupsykologin saattamista koskeneessa tilanteessa taksi oli ilmeisesti tuonut hakijan koululle ajoissa, eikä avustaja ollut sen vuoksi ehtinyt paikalle. Koulun pihan liukkaudesta puolestaan hakijan huoltaja on ollut yhteydessä opettajaan, minkä lisäksi hakijalle oli hankittu nastakengät. Hakijan avustaja oli yleensä ulkona välitunnilla, joiden aikana hakija leikki usein itsekseen.

Siltä osin kuin hakijan huoltaja on kuullut tapahtumista koulussa työskennelleeltä aikuiselta, koulu A toteaa, että kyseinen henkilö ei ole kelpoinen luokanopettaja, ei enää työskentele koulussa A eikä myöskään ole tuonut huoltajalle kertomiaan asioita esiin opettajalle tai rehtorille.

Vastaajakaupungin selvitys yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuutta koskien

Lautakunta on pyytänyt vastaajakaupungilta selvitystä siitä, miten se on täyttänyt yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuutensa siltä osin kuin kyse on kaupungin viittomakielisten oppilaiden yhdenvertaisuuden toteutumisesta perusopetuksessa.

Vastaajakaupunki toteuttaa vahvaa lähikouluperiaatetta, jonka perusteella jokaisen oppilaan tarvitsemat tukitoimet pyritään järjestämään oppilaan omassa lähikoulussa. Myös viittomakielisten oppilaiden tuen tarpeet sekä mahdolliset tukitoimet selvitetään ja arvioidaan, voidaanko ne järjestää oppilaan lähikoulussa vai haetaanko oppilaalle oppilaspaikkaa naapurikaupungin koulusta B.

Kun esiopetuksen tietoon tulee perusopetukseen siirtyvä oppilas, joka tarvitsee opetukseen osallistuakseen ja opinnoissa etenemiseen viittomakieltä, tieto välitetään koordinoivalle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle. Hän kokoaa tarvittavat tiedot oppilaan tuen tarpeesta ja konsultoi perusopetuksen aluekoordinaattoria opetusjärjestelyjen suunnittelua varten. Konsultaation jälkeen aluekoordinaattori käy oppilaan tilanteen läpi perusopetuksen opetustoimen asiantuntijan kanssa. Samalla arvioidaan, voidaanko oppilaan opetus järjestää vastaajakaupungin perusopetuksessa tarvittavien oppilaskohtaisten tukitoimien, etenkin tulkitsemis- ja apuvälinepalveluiden, avulla.

Mikäli aluekoordinaattori ja opetustoimen asiantuntija näkevät oppilaan tuen tarpeen sellaiseksi, että oppilaan edun mukaan opetus tulisi järjestää naapurikaupungin koulun B viittomakielisessä opetuksessa, asiantuntija tiedusteleeh mahdollista oppilaspaikkaa naapurikaupungin perusopetuksen tuen päälliköltä. Tämä oppilaspaikkahaku perustuu naapurikaupungin ja

vastaajakaupungin väliseen sopimukseen. Sopimuksen mukaisesti oppilaspaikan saamisen edellytyksenä on, että oppilaalla on päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta ja siihen kytkeytyvästä erityisestä tuesta. Koulun B toissijaisessa oppilaaksiotossa naapurikaupungin oppilas on ensisijainen vastaajakaupungin oppilaaseen nähden. Näin ollen oppilaspaikan saaminen koulusta B perustuu siihen, milloin paikkoja vapautuu ja kuinka hakijat asettuvat suhteessa oppilaaksioton kriteereihin. Mikäli oppilas voi saada oppilaspaikan koulusta B, perusopetuksen johtaja tekee viranhaltijapäätöksen opetuksen järjestämisestä koulussa B. Tämän jälkeen naapurikaupunki tekee oppilaaksiottopäätöksen sekä muut mahdolliset oppilaskohtaiset viranhaltijapäätökset, kuten avustaja- ja tulkitemispalvelupäätökset.

Mikäli koulussa B ei ole vapaita oppilaspaikkoja, vastaajakaupunki aloittaa kyseessä olevan oppilaan opetuksen järjestämisen valmistelun oppilaan tuen tarpeen mukaan. Näissä valmisteluissa hyödynnetään oppilaan verkostoa, johon kuuluvat sekä opetuksen järjestäjän esi- ja perusopetuksen osalta että tarvittavat monialaiset toimijat, kuten erikoissairaanhoidon ja kuntoutuspalvelut. Tämän verkoston tarkoituksena on pohtia, millaisia tukitoimia oppilas tarvitsee osallistuakseen opetukseen ja opinnoissaan etenemiseen. Mikäli oppilaalla on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös, oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös tai uuden lainsäädännön mukainen tukea koskeva päätös oppilaskohtaisista tukitoimista.

Koulun B oppilaspaikkatilannetta seurataan säännöllisesti lukuvuosittain naapurikaupungin oppilaaksiottoaikataulun mukaisesti. Vastaajakaupunki saa vapaista oppilaspaikoista tiedon tapauskohtaisesti silloin, kun mahdollinen tarve oppilaspaikan hakemiseen syntyy. Jatkuva tiedottamista vapautuneista paikoista ei ole. Jo vastaajakaupungin perusopetuksessa oppilaana oleva oppilas voi hakeutua koulun B peruskoulun viittomakieliseen opetukseen, mikäli oppilaan tuen tarve sitä edellyttää. Oppilaspaikan hakeminen noudattaa samaa prosessia kuin koulutulokkaan ohjautuminen.

Oppilaan aloittaessa tai siirtyessä koulun B oppilaaksi, hänen pedagogiset asiakirjansa sekä muut opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään tulevalle opetuksen järjestäjälle. Tarvittaessa oppilaan asioiden osalta voidaan järjestää yhteinen tiedonsiirtopalaveri esiopetuksen tai oppilaan aiemman lähikoulun kanssa.

Kussakin vastaajakaupungin koulussa laaditaan tasa-arvolain 5 a ja 6 c §:ien sekä yhdenvertaisuuslain 6 §:n mukainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on ohjata henkilöstöä syrjimättömyyteen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain asettamassa viitekehyksessä. Vastaajakaupunki on toimittanut koulun A tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää tutkimatta toimivaltaansa kuulumattomana hakemuksen siltä osin kuin siinä on kyse muun kuin yhdenvertaisuuslain vastaisesta menettelystä ja siltä osin kuin siinä on kyse yli kaksi vuotta vanhoista tapahtumista.

Lautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset, kun se ei ole järjestänyt hakijalle viittomakielentaitoista avustajaa kolmannelle vuosiluokalle.

Lautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt hakijaa välillisesti siltä osin kuin asiassa on kyse kouluun B siirtymisen edistämisestä.

Lautakunta hylkää hakemuksen muilta syrjintää koskevilta osin.

Lautakunta suosittaa vastaajaa maksamaan hakijalle 5 000 euron hyvityksen hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt suunnitelmallisiin toimiin turvatakseen mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti hakijan tilanteessa olevalle viittomakieliselle lapselle pääsyn kielellisiä oikeuksiaan turvaavaan viittomakieliseen oppimisympäristöön. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla turvataan viittomakielisen oppilaan mahdollisuus käydä koulua viittomakielisessä oppimisympäristössä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämällä tavalla.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt aktiivisiin toimenpiteisiin viittomakielisen lapsen viittomakielen taidon vahvistamiseksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan vastaajakaupungin viittomakielisille oppilaille erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittäminen, riittävän viittomakielen taidon kehittyminen sekä kuurojen kulttuuriin integroituminen haluamassaan laajuudessa.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei vakiinnuttaessaan nyt kyseessä olevan toissijaista oppilaaksiottoa koskevan menettelyn tai sen jälkeenkään ole luonut prosessia sen varmistamiseksi, että viittomakielisen oppilaan perusopetuslain mukaiset palvelut eivät katkea tämän siirtyessä toissijaisen oppilaaksioton kautta naapurikaupungin koulun B oppilaaksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kyse siitä, onko hakijaa syrjitty hänen osallistuessaan vastaajakaupungin järjestämään perusopetukseen tai hänen siirtyessään naapurikaupungin koulun järjestämään perusopetukseen.

Lautakunta on katsonut aiheelliseksi arvioida myös, onko vastaaja hakemusasiassa tarkoitetun asiakokonaisuuden puitteissa laiminlyönyt velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta.

Perustelut

Tutkimatta jätetyiltä osin

Hakijan puolesta lautakunnalle toimitetussa selvityksessä on yhdenvertaisuuslain lisäksi esitetty vastaajakaupungin toimineen myös perusopetuslain vastaisesti. Lautakunta jättää hakemuksen toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta siltä osin kuin siinä on kyse muusta kuin yhdenvertaisuuslain noudattamisen valvonnasta.

Lisäksi asiassa on syrjintäväitteen yhteydessä viitattu vastaajakaupungin menettelyyn syksyllä 20XX, jolloin hakijalle osoitettiin paikka koulusta A hänelle sopimattomalta pienluokalta sekä siihen, ettei hakijan mahdollisuuteen vaihtaa hänen koulukseen ensisijaisesti toivottuun kouluun B palattu enää ennen kolmannen vuosiluokan tapahtumia.

Lautakunta toteaa, että hakemus on tullut XX.XX.202X vireille. Hakemuksessa on siten ennen XX.XX.20XX tapahtuneiden tapahtumien osalta kyse yli kaksi vuotta vanhoista tapahtumista, joita lautakunta ei yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain (1327/2014) 11 §:n 2 momentin mukaisesti ota tutkittavaksi, ellei siihen ole erityistä syytä. Nyt käsillä olevassa hakemusasiassa ei ole esitetty sellaista selvitystä tai muutointakaan ilmennyt sellaista perustetta, jonka nojalla lautakunnalla olisi erityinen syy käsitellä asia yli kaksi vuotta vanhoilta osin. Lautakunnan on siten jätettävä hakemus tutkimatta myös siltä osin kuin siinä on kyse yli kaksi vuotta vanhoista tapahtumista.

Lautakunta tutkii siten hakemuksen siltä osin kuin siinä on kyse väitetystä yhdenvertaisuuslain vastaisesta menettelystä XX.XX.20XX jälkeen.

Tutkituilta osin

Sovellettavia oikeusohjeita

Suomen perustuslain (731/1999) 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Viittomakieltä käyttävien oikeudet turvataan lailla.

Suomen perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä muun ohella terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain 14 §:n 1 momentin mukaan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä taikka niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän menettelyä on pidettävä syrjintänä, jos se saatuaan tiedon siitä, että oppilas on joutunut koulussa 1 momentissa tarkoitetun häirinnän kohteeksi, laiminlyö ryhtyä käytettävissään oleviin toimiin häirinnän poistamiseksi.

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa saada koulutusta.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää koskevaa asiaa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Perusopetuslain (628/1998) 4 §:n 1 momentin mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta.

Perusopetuslain 6 §:n 1 momentin mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Pykälän 2 momentin mukaan kunta osoittaa oppilaalle lähikoulun tai muun soveltuvan paikan, jossa opetusta annetaan sellaisella oppilaan omalla kielellä, jolla kunta on velvollinen opetusta järjestämään.

Perusopetuslain 10 §:n 1 momentin mukaan koulun opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös muun muassa viittomakieli. Pykälän 2 momentin mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä.

Perusopetuslain 16 §:n mukaan oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

Perusopetuslain 16 a §:n mukaan oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn opetussuunnitelman mukaisesti. Oppimissuunnitelma on laadittava, jollei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Tehostettu tuki sisältää oppilaalle annettavia, erityisesti 16, 31 ja 31 a §:ssä tarkoitettuja tukimuotoja sekä tarvittavia pedagogisia järjestelyjä. Tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman keskeisestä sisällöstä määrätään opetussuunnitelman perusteissa.

Perusopetuslain 17 §:n mukaan erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus järjestetään oppilaan

etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

Perusopetuslain 28 §:n 1 momentin mukaan perusopetuksessa oppilaalla on oikeus käydä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua koulua. Pykälän 2 momentin mukaan oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun kouluun. Kyseisessä momentissa tarkoitettuja oppilaita otettaessa hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Viittomakielilain (359/2015) 3 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.

Vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (Vammaisyleissopimus, SopS 26–27/2016) 7 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset lapset voivat nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa.

Vammaisyleissopimuksen 24 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden koulutukseen.

Vammaisyleissopimuksen 24 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet varmistavat tätä oikeutta toteuttaessaan muun muassa, että vammaiset henkilöt pääsevät kattavaan, laadukkaaseen ja maksuttomaan ensimmäisen asteen koulutukseen yhdenvertaisesti muiden kanssa niissä yhteisöissä, joissa he elävät (b alakohta); vammaisia henkilöitä varten tehdään heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset (c alakohta); ja vammaiset henkilöt saavat yleisessä koulutusjärjestelmässä tuen, jota tarvitaan helpottamaan heidän tehokasta koulutustaan (d alakohta).

Vammaisyleissopimuksen 24 artiklan 3 kohdan mukaan sopimuspuolet mahdollistavat vammaisille henkilöille elämänhallinnan ja sosiaalisen kehityksen taitojen oppimisen helpottaakseen heidän täysimääräistä ja yhdenvertaista osallistumistaan koulutukseen ja yhteisöön. Tätä varten sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla muun muassa helpotetaan viittomakielen oppimista ja kuurojen yhteisön kielellisen identiteetin edistämistä (b alakohta); sekä varmistetaan, että kuulovammaisten, erityisesti lasten, koulutus annetaan yksilön kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisilla kielillä, viestintätavoilla ja -keinoilla sekä ympäristöissä, jotka mahdollistavat oppimisen ja sosiaalisen kehityksen maksimoinnin (c alakohta).

Muita soveltamisohjeita

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan muuhun kuin henkilöön liittyvään syyhyn perustuva erilainen kohtelu ei kuulu yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetun syrjintäkiellon piiriin. Erot ihmisten tosiasiallisissa olosuhteissa, toiminnassa tai menettelytavoissa eivät yleensä muodosta 8 §:ssä tarkoitettua henkilön liittyvää syytä. (HE 19/2014 vp, s. 67.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan välillisessä syrjinnässä voi olla kyse menettelystä, jonka seurauksena johonkin tiettyyn, henkilöön liittyvien syiden

perusteella määräytyvään ryhmään kuuluva henkilö joutuu muihin nähden erityisen rajoituksen, vaatimuksen, rasitteen, velvoitteen tai muun haitan kohteeksi. Ilmaisusta ”asema” sisältää ajatuksen siitä, että kyse ei voi olla vähäisestä haitasta. Säännön, perusteen tai käytännön välillinen syrjivyyden ilmeneminen usein siten, että valitulla toteuttamistavalla on kielteisiä vaikutuksia nimenomaan ja vain tiettyyn ryhmään kuuluviin henkilöihin. (HE 19/2014 vp, s. 76–77.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäkiellosta ei johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitetusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta. Esitöiden mukaan kohtuullisten mukautusten tulee olla kulloisessakin tilanteessa tarvittavia. Toimenpide on tarvittava esimerkiksi silloin, kun jokin palvelu ei ole vammaisen henkilön saatavilla muihin henkilöihin verrattuna vastaavalla tavalla ilman mukautusta. Mukautusten tarjottavuus ilmenee yleensä käytännössä siten, että vammaisen ihminen pyytää mukautusta, jos hän katsoo sellaista tarvittavan. Sääntely ei edellytä, että olosuhteet, joissa esimerkiksi palveluja tarjotaan, ovat kohtuullisten mukautusten tekemisen jälkeen vammaisille ihmisille täsmälleen samanlaiset kuin muille asiakkaille. Olennaista on, että palvelut tulevat mukautuksilla vammaisten ihmisten saataville. (HE 19/2014 vp, s. 70 ja 79–81.)

Perusopetuslain esitöiden mukaan perusopetuslain 10 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus käyttää viittomakieltä opetuskielenä määräytyy oppilaiden kuulovammaisuuden asteen mukaan. Ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. (HE 86/1997 vp, s. 58–59.)

Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (määräykset ja ohjeet 2014:96) opetukseen osallistumisen edellyttämiä palveluita ja apuvälineitä koskevan kohdan 7.5.3 mukaan viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan ja muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Opetussuunnitelman perusteiden viittomakielisiä oppilaita koskevan kohdan 9.3 mukaan viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Hakijaan kohdistuneen syrjinnän arviointi

Arvioinnin lähtökohdat

Asiassa on ensin arvioitava, syntyykö asiassa esitetyn selvityksen perusteella oletama hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän kiellon rikkomisesta ei riitä syrjintäoletaman syntymiseen. Täyttä näyttöä ei kuitenkaan edellytetä. Riittävää on, että lautakunnalle syntyy esille tulleiden seikkojen valossa perustellusti oletama syrjinnän kiellon vastaisesta menettelystä. Olettama voi perustua paitsi vireillepanijan, myös vastapuolen esiin tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen. (HE 19/2014 vp, s. 93.)

Nyt käsillä olevassa asiassa hakija on XX.XX.20XX käynyt vastaajakaupungin järjestämän perusopetuksen toista vuosiluokkaa koulun A 1.–2. luokan oppilaille tarkoitetulla pienluokalla. Hakija on syksyllä 20XX aloittanut kolmannen vuosiluokan ja siirtynyt tuolloin vanhemmille oppilaille tarkoitetulle pienluokalle. Hakemuksessa esitetty selvitys koskee ensisijaisesti hakijan kolmannen vuosiluokan aikaisia tapahtumia.

Esitetyn selvityksen mukaan vastaajakaupungin aluepäällikkö on päätöksillään XX.XX.20XX ja XX.XX.20XX päättänyt myöntää hakijalle erityistä tukea ensimmäisestä vuosiluokasta lukien siten, että hänellä on ollut 1.–2. luokalla pidennetty oppivelvollisuus ja yleinen oppimäärä. Hakijalla on 3. luokasta lukien ollut pidennetty oppivelvollisuus ja hän on opiskellut yksilöllistetyn oppimäärän mukaan matematiikan oppiainetta. Erityisopetus on kaikilla vuosiluokilla järjestetty koulussa A ja opetus toteutettu pääsääntöisesti erityisopetuksen ryhmässä. Asiassa esitetyn selvityksen mukaan luokalla on kaikkina vuosina ollut opettajankoulutuksen saanut pätevä opettaja ja kaksi koulunkäynninohjaajaa, joista toinen on avustanut erityisesti hakijaa.

Lautakunta toteaa aluksi, että asiassa ei ole esitetty eikä muutoinkaan tullut ilmi, että hakijaa olisi suoranaisesti kohdeltu vammaisuutensa vuoksi muita epäsuotuisammin yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Asiassa tulee sen sijaan arvioitavaksi, onko hakijaan kohdistunut yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitettua välillistä syrjintää tai syrjintää sen perusteella, että häneltä olisi evätty yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitetut kohtuulliset mukautukset.

Lautakunta toteaa tältä osin selvyiden vuoksi, että se ei arvioinnissaan voi toimivaltansa puitteissa ottaa kantaa siihen, olisiko hakijalle voitu järjestää tuki myös toisella tavalla. Lautakunta arvioi sen sijaan, onko tuki järjestetty hakijan tarpeita vastaavalla tavalla siten, että hakija voinut saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Luokkamuodon sopivuutta koskevien väitteiden arviointi

Hakijan puolesta on vedottu siihen, että pienluokka ei ole hänelle sopiva, koska sen oppilaat ovat muuta sukupuolta kuin hakija ja heidän tuen tarpeensa perustuu eri seikkoihin kuin hakijan. Tältä osin on vedottu myös vastaajakaupungin perusopetuksen aluekoordinaattorin ennen ensimmäisen vuosiluokan alkua esittämään näkemykseen, jonka mukaan pienluokka ei välttämättä olisi hakijalle paras vaihtoehto. Lautakunta toteaa, että nämä seikat eivät sellaisenaan osoita, että

opiskelu pienluokalla ei olisi ollut hakijalle hänen tarpeisiinsa sopiva tukimuoto tai ettei hakija olisi saanut perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Hakija on edellä mainittujen erityisen tuen myöntämistä koskevien päätösten mukaisesti päätetty sijoittaa pienluokalle, jonka toimintaan ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla hänen huoltajansa ovat olleet tyytyväisiä. Myös toisen vuosiluokan keväällä laaditussa hakijaa koskevassa pedagogisessa selvityksessä on todettu, että hakija on hyötynyt niin pienryhmän kuin oman avustajan tarjoamasta tuesta. Kolmannella vuosiluokalla hakija on siirretty vanhemmille oppilaille tarkoitetulle pienluokalle, ja hänen kaverinsa ovat jääneet nuorempien oppilaiden pienluokalle. Lautakunta toteaa, että kaverisuhteiden katkeaminen on valitettavaa. Asiassa viitatus muiden oppilaiden sukupuoli tai heidän tuen tarpeensa peruste eivät kuitenkaan merkitse, etteikö hakija olisi voinut muodostaa myös uuden pienluokan oppilaiden kanssa merkityksellisiä ystävyyssuhteita, eivätkä ne myöskään osoita, että pienluokka ei olisi ollut hakijalle hänen vammaisuutensa huomioon ottaen sopiva tukimuoto perusopetuksen saamiseksi yhdenvertaisesti.

Lautakunta toteaa, että esitetyn selvityksen perusteella ei ole aihetta olettaa, että pienluokka ei sellaisenaan olisi vastannut hakijan tarpeita tai mahdollistanut hakijalle perusopetuksen saamista yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Opettajaa, opetusta ja avustajaa koskevien väitteiden arviointi

Lautakunnalle esitetty selvitys

Hakijan huoltajat ovat syksyllä 20XX havainneet hakijan voimien ja matematiikan oppimistulosten heikentyneen, ja toimintaterapeutin vierailtua luokassa huolestuneet hakijan oppimisolosuhteista. Terapeutin mukaan hakija oli käyttäytynyt aiempaa pidättäytyneemmin ja pyrkinyt peittämään luokan ääniä omalla äänellään, opettaja oli kutsunut hakijaa laiskaksi, avustaja oli vaikuttanut tehneen tehtäviä ja huolehtineen esimerkiksi käsienpesusta hakijan puolesta, eikä luokassa vaikuttanut olevan käytössä erityispedagogiikkaa. Hakijan huoltajien käsitys yleisemminkin oli, että luokalla ei ole erityisopettajaa tai hakijalle sopivaa avustajaa eikä muutakaan hakijalle sopivaa tukea. Hakija oli jätetty yksin muun muassa ruokalassa, välitunneilla ja kyydin saavuttua, mutta edellä esitetysti häntä oli kuitenkin autettu liiallisestikin esimerkiksi koulutehtävissä tai peseytymisessä. Hakijan huoltajat ovat ilmaisseet huolensa hakijan tilanteesta valtakunnalliselle oppimis- ja ohjauskeskus Valterille, josta on oltu yhteydessä kouluun mahdollisesta tukijaksosta. Koulu oli kuitenkin kunnan ohjeistuksen mukaisesti todennut hoitavansa asiaa ensin omien palveluidensa kautta eikä ottanut vastaan Valterin tukea. Hakijan huoltajille ei ole selvää, millaisiin toimenpiteisiin koulussa on ryhdytty. Hakijan puolesta on vedottu vielä siihen, ettei koulu ole suostunut järjestämään hakijalle keväällä 20XX viittomakielen tulkkia.

Koulun selvityksessä on muun ohella todettu sijaisopettajan olleen kelpoinen opettaja ja käyttäneen Valterin vuonna 20XX laatimien ohjeiden lisäksi muitakin yleisiä ja erityisesti hakijalle suunnattuja erityisopetuksen keinoja ja materiaaleja. Lisäksi luokassa on ollut kaksi koulunkäynnin ohjaajaa. Hakijan avustaja on opiskellut viittomakieltä ja kyennyt viittomaan hakijalle, joka itse ei kuitenkaan ole ymmärtänyt kuin tukiviittomia. Hakija on ymmärtänyt asiat hyvin puhuttuna ja kommunikoinut itsekkin asiat puhuen taikka päätään pudistamalla tai nyökkäämällä. Hakijalla on kaikilla luokka-asteilla ollut haasteita omatoimisuudessa. Tuhauttaessaan, että hakijaa

piti auttaa kaikessa eikä tämä suostunut tekemään mitään itse, avustaja on tarkoittanut, että hänen näkemyksensä mukaan hakijan pitäisi tehdä enemmän asioita itse.

Muista yksittäisistä hakijan puolesta esiin nostetuista, avustajaa koskevista tilanteista koulun selvityksessä on todettu, että hakijan tavoitteena oli ensimmäisestä vuosiluokalta lukien ollut harjoitella omatoimisuutta muun muassa ruokailussa. Tästä syystä avustaja ei ollut ruokalassa hänen kanssaan. Eräässä viitatussa yksittäistapauksessa hakijan kyyti oli saapunut koululle sovittua aikaisemmin, eikä avustaja näin ollen ollut vielä paikalla. Hakija oli leikkinyt välitunneilla yleensä itsekseen, mutta avustaja oli kuitenkin usein ollut ulkona. Koulun näkemyksen mukaan opetus ja olosuhteet ovat olleet sopivia, mutta hakijan kuormittuneisuuteen on voinut vaikuttaa kolmannen vuosiluokan alkuopetusta vaikeammat tavoitteet, isompi tuntimäärä sekä se, ettei hakijan kaikkia oppiaineita ollut yksilöllistetty. Yksittäisessä tilanteessa, jossa hakija on pyrkinyt vaimentamaan luokan ääniä äänтелеillä itse, luokassa on ollut käynnissä toiminnallinen äidinkielen tunti.

Valterin tukijakson osalta koulun ja vastaajakaupungin selvityksessä on todettu, että vastaajakaupunki käyttää oppilaan tukiasioissa ensisijaisesti omia palveluitaan ja tukijärjestelyjä eli käytännössä koulupsykologin palveluita. Valterin tarjoaman kaltaiset maksulliset ohjauskäynnit ja tukijaksot voivat täydentää muuta kuntoutusta, mutta niiden tarveharkinnasta vastaa moniammatillinen verkosto, ja asiasta on sovittava etukäteen opetustoimen asiantuntijan kanssa.

Lautakunnalle on toimitettu selvityksenä erityisen tuen antamista koskeva päätös (XX.XX.20XX), jonka mukaan hakijalla on pidennetty oppivelvollisuus ja hän on opiskellut matematiikan oppiainetta yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Hakijan opetus on päätöksen mukaan toteutettu pääsääntöisesti koulun A erityisopetuksen ryhmässä, ja hakija on saanut avustajapalveluita. Päätöksen toimeenpaneminen on edellyttänyt, että hakijalle on laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), josta käy ilmi erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

Lautakunnalle on toimitettu hakijan kolmannen vuosiluokan syksyllä laadittu ja keväällä päivitetty HOJKS. Suunnitelmaan on kirjattu, että apuna luokan arjessa on kaksi avustajaa, joista toinen on viittomakielentaitoinen ja erityisesti hakijan tukena.

HOJKS:ssa on listattu hakijan tukimuodot (apuvälineet, avustaja- ja tulkittamispalvelut sekä oppimisympäristöön liittyvät tekijät). Apuvälineiden osalta hakijan käytössä on ollut matematiikassa satataulu, palikat ja numeromalli sekä suomen kielessä kirjainmallit. Yleisesti oppitunnit on pilkottu ja tauotettu, ja aikuisella on ollut käytössä minimikki, jonka kautta hakijan on ollut helpompi kuulla ohjeita. Oppimisympäristön osalta HOJKS:iin on kirjattu, että hakijan istumapaikka on ollut luokan edessä, päiväjärjestys on ollut näkyvillä luokan seinällä, ja opetus on tapahtunut pienluokassa, jossa luokan tukena on opettajan lisäksi avustaja ja kerran viikossa tunnin ajan laaja-alainen erityisopettaja.

HOJKS:n opetuksen ja tukitoimien järjestämistä koskevien kirjausten mukaan hakija on tarvinnut matematiikan tehtävissä apuvälineitä kuten satataulua, jonka avulla hän on osannut laskea laskuja vireystason ollessa korkealla. Hakija on saanut tehtäviä tehtyä myös palikoiden avulla aikuisen ohjauksessa työvaiheita. HOJKS:ssa on arvioitu

myös hakijan työskentelytaitoja sekä sosiaalisia, kielellisiä ja motorisia taitoja, samoin kuin tarvetta avustajan tuella näillä osa-alueilla.

Avustajan osalta HOJKS:iin on kirjattu avustajan toimineen hakijan tukena arjen siirtymissä, mitä on kuitenkin pyritty vähentämään hakijan oppiessa toimimaan itsenäisemmin. Luokkatyöskentelyssä avustaja on tukenut hakijaa tehtävissä etenemisessä. HOJKS:iin on kirjattu avustajan tarve erityisesti matematiikan tehtävien työvaiheiden ohjauksessa. Sosiaalisten taitojen osalta hakija ei HOJKS:n mukaan tarvitse avustajaa välitunneilla, vaikka onkin arka ottamaan kontaktia ja kohtaamiset muiden kanssa ovat tapahtuneet muiden aloitteesta. Kirjausten mukaan hakijalla on ollut luokalla muutama kaveri, ja välituntileikit ja parityöskentely ovat alkaneet sujua. HOJKS:n tavoitteisiin on kirjattu muun ohella omatoimisuuden lisääminen. HOJKS:ssa on todettu, että hakija hyötyy kaikesta saamastaan tuesta ja tulee tarvitsemaan sitä myös jatkossa. Hakija ja hänen huoltajansa ovat allekirjoittaneet HOJKS:n.

Lautakunnalle on toimitettu myös asiaa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa käsiteltäessä kertyneet asiakirjat, joihin sisältyy muun muassa Kuurojen liiton XX.XX.20XX päivätty lausunto viittomakielen opetuksen järjestämiseksi sopeutusvalmennuksena. Lausunnon mukaan hakijan perhe on aiemmin saanut sopeutumisvalmennuksena vain vähän tukiviittomien opetusta, eikä hakijan kielitaito ole ollut riittävä hänen tarvitsemansa täysipainoisen tulkkauksen käyttöön. Lausunnossa on todettu, että hakija käyttää oletettavasti lähivuosina tulkkauspalveluita perusopetuksessa ja vapaa-ajalla, minkä vuoksi viittomakielen taidon kehitystä on vahvistettava pikaisesti.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun asiakirjoihin sisältyy myös hyvinvointialueen XX.XX.20XX lähettämä päätös, jolla hakijalle ja hänen perheelleen on myönnetty viittomakielen opetusta sopeutusvalmennuksena. Päätöksen mukaan viittomakielen opetusta on haettu muun muassa sillä tavoitteella, että hakijan viittomakielen taitoa vahvistetaan siten, että hän voisi tulevaisuudessa käyttää viittomakielen tulkkausta ja opiskella viittomakielellä.

Opettajaa ja tämän opetukseen käyttämiä keinoja koskevien väitteiden arviointi

Lautakunta toteaa, että hakijan opettaja on kiistatta käyttäytynyt epäasiallisesti kutsuessaan hakijaa laiskaksi tämän kuullen. Yksin tämä ei kuitenkaan osoita, että hakija ei olisi opettajan ammattitaidon tai opetuskeinojen puutteellisuuden vuoksi saanut perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Hakijan huoltajien käsitys opettajan opetusmenetelmien puutteellisuudesta perustuu kolmannen osapuolen yksittäistapauksessa tekemiin huomioihin sekä huoltajien hakijan vointia koskeviin havaintoihin. Hakijan huoltajat eivät ole keskustelleet asiasta henkilökohtaisesti opettajan tai koulun rehtorin kanssa, eikä asiasta ole muutoinkaan oltu yhteydessä kouluun ennen marras-joulukuuta 20XX, jolloin Valterin opettaja on ottanut kouluun yhteyttä. Edellä esitetysti vastaajakaupungin ja koulun selvityksen mukaan pienluokassa on kolmannen vuosiluokan alusta alkaen ollut käytössä sekä yleisiä että erityisesti hakijan matematiikan oppimiseksi ja kommunikaation tukemiseksi tarvitsemia erityisopetuksen keinoja ja välineitä. Lautakunta katsoo, että opettajan menettelystä tai opetuksen järjestämisestä ei ole esitetty sellaista

selvitystä, jonka perusteella asiassa syntyisi oletama hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä.

Avustajan kielitaitoa ja muuta menettelyä koskevien väitteiden arviointi

Lautakunta toteaa aluksi, että yhdenvertaisuuslain soveltamisen kannalta hakijan tarpeita vastaavan avustajan järjestämisessä voidaan nyt käsillä olevassa tilanteessa katsoa olevan kyse yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettusta kohtuullisesta mukautuksesta.

Hakijan luokassa on opettajan lisäksi ollut kaksi koulunkäynninavustajaa, joista toinen on toiminut hakijan avustajana. Esitetystä selvityksestä ilmenee, että avustajan on ollut määrä olla viittomakielentaitoinen. Hakijan HOJKS:iin tehtyjen kirjausten mukaan avustaja on muun muassa avustanut luokkatyöskentelyssä hakijaa tehtävissä etenemisessä sekä erityisesti matematiikan tehtävien työvaiheiden ohjauksessa. Lautakunta toteaa, että esitetyn selvityksen perusteella viittomakielentaitoinen avustaja on siten ollut hakijalle tarpeen paitsi arjen siirtymissä myös sen varmistamiseksi, että hakija voi saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa. Näin on arvioitava hakijan viittomakielen taidosta ja puheen ymmärryksestä esitetystä selvityksestä huolimatta. Lautakunta toteaa, että viittomakielentaitoisen avustajan järjestämistä muussa kuin viittomakielisessä oppimisympäristössä opiskelevalle hakijalle voidaan lisäksi pitää erityisen merkityksellisenä perustuslain 17 §:ssäkin turvatun viittomakielen taidon ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta.

Asiassa on selvitetty, että hakijan avustaja on opiskellut viittomakieltä ja kyennyt viittomaan jonkin verran. Lautakunta pitää kuitenkin selvitetynä, että avustaja ei ole osannut sujuvasti suomalaista viittomakieltä. Vastaaja ei siten ole järjestänyt hakijalle hänelle tarpeelliseksi katsottua viittomakielentaitoista avustajaa eikä myöskään muuta sellaista tukea, joka vastaisi hakijan tarpeisiin. Vastaaja ei myöskään ole esittänyt sellaista selvitystä, jonka perusteella viittomakielentaitoisen avustajan tai muun vastaavan tuen järjestämistä olisi pidettävä sille kohtuuttomana. Lautakunta toteaa, että vastaaja on näin ollen evännyt hakijalta hänelle tarpeelliseksi katsotun kohtuullisen mukautuksen. Avustajan hakijalle tosiasiallisesti tarjoamasta tuesta ei ole esitetty sellaista selvitystä, jonka perusteella asiaa olisi aihetta arvioida toisin.

Valterin tarjoamasta tuesta ja viittomakielen tulkin järjestämisestä kieltäytymistä sekä koulun muita toimenpiteitä koskeva arviointi

Valterin tarjoaman tuen osalta asiassa on selvää, että koulu on kieltäytynyt tuesta. Lautakunta toteaa, että esitetyn selvityksen perusteella jää jossain määrin epäselväksi, mihin toimenpiteisiin koulu on ryhtynyt sen jälkeen, kun hakijan huoltajien huoli hakijan voinnista ja oppimisesta on tullut sen tietoon. Lautakunnalle on toimitettu asiaa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa käsiteltäessä kertyneet asiakirjat, joihin sisältyy muun muassa hakijan huoltajan yhteydenotto yhdenvertaisuusvaltuutettuun. Tästä yhteydenotosta ilmenee, että koulun päätettyä viedä asiaa eteenpäin koulun omien palveluiden kautta hakijan matematiikan opetusta on tehostettu ja hakijan kaverisuhteita muihin luokan oppilaisiin on pyritty tukemaan. Hakijan tuen tarpeesta on esitetyn selvityksen mukaan keskusteltu myös helmikuussa 20XX järjestetyssä moniammatillisessa verkostopalaverissa. Hakijan viimeksi huhtikuussa 20XX päivitetystä HOJKS:ssa puolestaan on oppimista koskevin osin muun muassa todettu, että hakija on hyötynyt saamastaan tuesta ja tulee tarvitsemaan sitä myös tulevana vuonna. Lisäksi hakijan HOJKS:iin tehtyjen

kirjausten mukaisesti hakija on saanut luokalta kavereita ja parityöskentely ja välituntileikit ovat alkaneet sujua. Esitetyn selvityksen perusteella hakijan huoltajat eivät ole vuodenvaihteessa tai myöhemmin keväällä olleet muutoin yhteydessä opettajaan tai koulun rehtoriin hakijan oppimista tai hyvinvointia koskevista huolistaan. Lautakunta on edellä arvioinut, että hakijalle ei ole järjestetty hänen tarpeitaan vastaavaa avustajaa tai muuta vastaavaa tukea. Muiden koulussa toteutettujen toimenpiteiden ei esitetyn selvityksen perusteella voida arvioida olleen siten hakijan tarpeita vastaamattomia, että asiassa syntyisi olettava hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä.

Asiassa on hakijan puolesta vedottu vielä siihen, että hänelle olisi keväällä 20XX tullut järjestää viittomakielen tulkki. Vastaaja on tältä osin todennut, että hakijalle on myönnetty lisäresurssina avustaja, eikä se ole järjestänyt hakijalle viittomakielen tulkkia. Lautakunta toteaa, että vastaajalle ei yhdenvertaisuuslaissa säädettyjen velvoitteiden näkökulmasta synny velvollisuutta järjestää hakijalle viittomakielen tulkkia yksinomaan sillä perusteella, että tämän huoltajat tai erityisasiantuntija ovat pitäneet sitä hakijaa mahdollisesti hyödyttävänä toimenpiteenä. Lautakunnalle esitetyissä hakijalle myönnettyä erityistä tukea koskevissa päätöksissä tai HOJKS:ssa esitetyn perusteella viittomakielen tulkkia ei ole katsottu hakijalle tarpeelliseksi tukitoimeksi. Edellä esitetysti asiassa on myös selvitetty, että hakijan viittomakielen taito ei ole keväällä 20XX ollut sellainen, että hän olisi voinut käyttää viittomakielen tulkkausta. Edellä todetut seikat kokonaisuutena huomioon ottaen hakijalla ei voida katsoa olleen tulkille sellaista tarvetta, jonka täyttymättä jääminen olisi vaarantanut hänen oikeutensa saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa. Asiassa ei siten tältä osin synny olettamaa hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä.

Opetuksen järjestämistä koskeva kokonaisarviointi

Edellä esitetysti lautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset, kun se on jättänyt järjestämättä hakijalle kolmannelle vuosiluokalle hänelle tarpeelliseksi katsotun viittomakielentaitoisen avustajan. Muilta osin perusopetuksen järjestämistä koskevista ratkaisuksista esitetty selvitys ei anna aihetta arvioida, että hakijaan olisi kohdistunut syrjintää. Lautakunta arvioi jäljempänä erikseen vielä vastaajan menettelyn kouluun B siirtymisen edistämisen osalta.

Kuulolaitteen pariston loppumisesta koskeva arviointi

Hakijan puolesta lautakunnalle toimitetussa selvityksessä on viitattu lisäksi siihen, että hakijan kuulolaitteen paristo on loppunut usein koulupäivien aikana eikä sitä ole vaihdettu. Selvityksessä on todettu, että luokan henkilökunta on mahdollisesti opetellut paristojen vaihtamisen syksyn mittaan, mutta että hakijan huoltaja on varmuuden vuoksi lähettänyt opettajalle vielä keväällä 20XX videomallin siitä, miten paristojen loppumisesta voi tiedustella viittomakielellä.

Kuulolaitteen pariston osalta koulun selvityksessä on todettu, että hakija ei ole kertonut pariston loppuneen, eikä hän ole asiasta puhuen ja viittoen kysyttäessä vastannut mitään. Hakijan on esitetty toimineen näin ensimmäisestä luokasta lukien.

Lautakunnalle on toimitettu asiaa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa käsiteltäessä kertynyt asiakirja-aineisto, johon lukeutuu myös hakijan huoltajien ja

opettajan välinen viestinvaihto syksyllä 20XX kuulokeskuksen kuntoutusohjaajan vierailua sekä hakijan kuulolaitteen paristoa koskien. Viestinvaihdosta ilmenee, että kuulokeskuksen kuntoutusohjaajan tapaaminen on sovittu järjestettäväksi XX.XX.20XX, ja että hakijan huoltaja on toivonut opettajan lisäksi myös avustajan voivan olla myös paikalla. Viestinvaihdosta ilmenee lisäksi, että luokan opettaja on syyskuussa 20XX huoltajille lähettämässään viestissä kertonut hakijan ottaneen kuulolaitteen pois useamman koulupäivän aikana parin viikon aikana. Opettaja on tiedustellut huoltajilta, mistä tämä voisi johtua. Hakijan huoltaja on XX.XX.20XX todennut hakijan toimivan kuvatulla tavalla, kun kuulolaitteen paristo on loppunut. Huoltaja kertonut, missä paristoja on, ja todennut, ettei hakija osaa vaihtaa sitä itse eikä välttämättä uskalla pyytää apua. Hakijan huoltaja on XX.XX.20XX lähettänyt opettajalle sähköpostiviestin, jossa on kertonut kuulolaitteen pariston kestosta, sen kulumiseen vaikuttavista seikoista sekä siitä, että pariston vaihtamisen ajankohta on usein myös koulupäivän aikana. Huoltaja on todennut hakijan käyttämän minimikin olleen toisinaan päällä repussa, ja muistuttanut siitä, että avustajan tehtäviin kuuluu minimikin sammuttaminen käytön jälkeen, pariston vaihtaminen ja muutenkin kuulon apuvälineistä huolehtiminen.

Lautakunta toteaa, että oppilaan käyttämän kuulon apuvälineen toimivuuden varmistamista on pidettävä keskeisenä sen varmistamiseksi, että tämä saa perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa. Nyt käsillä olevassa asiassa hakija on aloittanut kolmannen vuosiluokan luokalla, jonka henkilökunta ei ole toiminut hänen kanssaan aikaisemmin. Henkilökunnasta ainakin opettaja on osallistunut elokuussa 20XX kuulokeskuksen kuntoutusohjaajan kuulon apuvälineiden käyttöä koskevaan opastukseen, joka on oletettavasti kattanut myös kuulolaitteen pariston vaihtamisen. Hakijan luokan henkilökunnasta ainakin osalla on siten ollut tarvittavat taidot kuulolaitteen pariston vaihtamiseksi. Paristo on kuitenkin joinakin päivinä ainakin syyskuussa 20XX päässyt loppumaan.

Lautakunta toteaa, että kuulolaitteen pariston loppumisesta on aiheutunut hakijalle haittaa, joka on vaarantanut hänen oikeutensa saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa. Esitetyn selvityksen perusteella tapahtumien ei kuitenkaan voida arvioida johtuneen hakijan vammaisuudesta tai muusta yhdenvertaisuuslaissa kielletystä syrjintäperusteesta. Sen sijaan tapahtumien on arvioitava johtuneen siitä, että luokan henkilökunta ei ole vielä tuntenut hakijaa tai osannut tulkita hänen toimintaansa, eikä hakija muun muassa arkuuden vuoksi ole pyytänyt pariston vaihtamiseen apua. Ottaen lisäksi huomioon, että hakijalta on yritetty kysyä pariston loppumisesta ja että opettaja on hakijan toiminnan havaittuaan ollut yhteydessä hakijan huoltajiin, ei hakijaan tältä osin voida arvioida kohdistuneen syrjintää.

Muiden yksittäisten tapahtumien arviointi

Hakijan puolesta on vedottu myös siihen, että hakija on kerran lähetetty kotiin pelkissä tuulihousuissa, kun repussa olleita vaihtohousuja ei ollut löydetty, että opettaja on vaikuttanut välinpitämättömältä keskustellessaan hakijan eräästä kaatumisesta, ja että hakija on kerran liukkaalla kelillä kontannut koulun pihan läpi.

Lautakunta toteaa, että vaikka kerrotuista tilanteista on varmasti aiheutunut mielipahaa, ei asiassa näiltä osin esitetty selvitys kuitenkaan anna aihetta olettaa, että hakijaan olisi kohdistunut syrjintää.

Kouluun B siirtymistä ja sen edistämistä koskevien väitteiden arviointi

Hakijan puolesta on vedottu vielä siihen, että vastaajakaupunki tai koulu eivät ole edistäneet hakijan siirtymistä naapurikaupungin kouluun B enää ensimmäisen vuosiluokan alettua ennen kolmannen vuosiluokan kevättä.

Esitetyn selvityksen perusteella vastaajakaupunki ei arvioi säännönmukaisesti oppilaan tarvetta siirtyä kouluun B tilanteessa, jossa oppilas on aloittanut perusopetuksen vastaajakaupungin koulussa. Lautakunta toteaa, että hakijaa ei siten ole kohdeltu muita vertailukelpoisessa asemassa olevia epäsuotuisammin, eikä asiassa näin ollen synny olettamaa hakijaan välittömästi kohdistuneesta syrjinnästä.

Tällainen näennäisesti yhdenvertainen käytäntökin voi kuitenkin olla välillisesti syrjivä, jos se saattaa hakijan muita epäedullisempaan asemaan eli jos sitä aiheutuu hakijalle vähäistä suurempaa haittaa hänen vammaisuutensa vuoksi (HE 19/2014 vp, s. 76–77).

Hakijalle aiheutunutta haittaa arvioitaessa on otettava huomioon, että hakijan aloittaessa peruskoulun, naapurikaupungin viittomakielisessä oppimisympäristössä perusopetusta tarjoavaa koulua B on pidetty hänelle ensisijaisena vaihtoehtona. Kun koulussa B ei kuitenkaan ollut hakijalle tilaa, on perusopetus järjestetty vastaajakaupungin koulussa A siten, että hakijalla on muun muassa ollut kahdella ensimmäisellä vuosiluokalla tukenaan viittomakielentaitoinen avustaja. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella hakijalle ei ole järjestetty kolmannelle vuosiluokalle hänen tarpeitaan vastaavana tukitoimena viittomakielentaitoista avustajaa. Lautakunta on edellä tässä päätöksessä esitetysti katsonut, että vastaaja on näin menetellessään syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset. Vastaajan menettelyä voidaan arvioida myös yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetun välillisen syrjinnän kannalta.

Edellä todetusti vastaajakaupunki ei säännönmukaisesti arvioi oppilaan tarvetta siirtyä kouluun B tapauksissa, joissa oppilas on aloittanut perusopetuksen vastaajakaupungin koulussa. Esitetyn selvityksen perusteella ei kuitenkaan ole estettä sille, että tällainen arviointi tehtäisiin tarpeen niin vaatiessa, ja arviointi on hakijan tilanteessa keväällä 20XX tehtykin. Esitetyn selvityksen perusteella vastaajakaupunki tai koulu A eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin hakijalle sopivan tukimuodon eli viittomakielentaitoisen avustajan järjestämiseksi kolmannelle vuosiluokalle tai vaihtoehtoisesti selvittääkseen esimerkiksi hakijan mahdollisuutta siirtyä kouluun B, jota on alun perin pidetty hakijan tarpeisiin ensisijaisesti vastaavana kouluna. Hakijalle aiheutunutta haittaa arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon, että lopullinen päätös oppilaspaikan hakemisesta on tehty vasta toukokuussa 20XX eli noin puoli vuotta sen jälkeen, kun huoli hakijan tilanteesta ja mahdollinen siirtyminen kouluun B on nostettu esiin.

Lautakunta katsoo, että näissä olosuhteissa hakijan oikeus saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa on vaarantunut siten, että hakijalle on arvioitava aiheutuneen vastaajan menettelystä vähäistä suurempaa haittaa hänen vammaisuutensa vuoksi. Näin on arvioitava olevan siitä huolimatta, että edellä tässä päätöksessä todetusti vastaajan valitsema tapa järjestää hakijan opetus koulun A pienluokalla ei ole itsessään synnyttänyt olettamaa hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä. Asiassa syntyy siten tältä osin olettama hakijaan välillisesti vammaisuuden perusteella kohdistuneesta syrjinnästä.

Yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan välillistä syrjintää koskeva oletama kumoutuu, jos käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Lautakunta toteaa, että vastaaja ei ole esittänyt selvitystä menettelynsä tavoitteista. Siten lautakunta ei myöskään voi arvioida vastaajan käyttämien keinojen asianmukaisuutta ja tarpeellisuutta. Vastaaja ei siten ole kyennyt kumoamaan asiassa syntyneitä syrjintäolettamia, ja sen menettelyssä on arvioitava olleen kyse välillisestä hakijaan vammaisuuden perusteella kohdistuneesta syrjinnästä.

Avustajan hankkimista kouluun B koskevien väitteiden arviointi

Vastaajakaupungin on lisäksi esitetty viivästyttäneen hakijan tarvitseman avustajan hankkimista naapurikaupungin kouluun B, jossa hakija on syksyllä 20XX aloittanut neljännen vuosiluokan.

Esitetyn selvityksen perusteella vastaajakaupunki vastaa avustajan järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista, mutta hakijalle perusopetusta koulussa B antavan naapurikaupungin tulee järjestää avustaja. Lautakunta toteaa, että hakijaa ei siten ole kohdeltu muita vertailukelpoisessa asemassa olevia epäsuotuisammin, eikä asiassa näin ollen synny olettamia hakijaan välittömästi kohdistuneesta syrjinnästä.

Esitetyn selvityksen perusteella koulu A on naapurikaupungin kanssa sovitun prosessin mukaisesti toimittanut naapurikaupungin koululle B hakijaa koskevat asiakirjat, kuten pedagogisen selvityksen, josta käy ilmi hakijan koulunkäyntiin annetut tuet, hakijan tarvitsema avustaja mukaan lukien. Naapurikaupunki ei ollut järjestänyt avustajaa neljännen vuosiluokan alkaessa. Lautakunta toteaa, että hakijalle avustajan järjestämättä jättämisestä aiheutunutta haittaa voidaan sinänsä pitää vähäistä suurempana. Nyt käsillä olevan asian olosuhteissa hakijalle aiheutunut haitta ei kuitenkaan ole johtunut ensisijaisesti vastaajakaupungin tai sen lukuun perusopetusta antavan koulun A menettelystä, vaan ennemminkin avustajan järjestämisestä vastanneen naapurikaupungin menettelystä. Asiassa ei siten tältä osin synny olettamia vastaajakaupungin hakijaan kohdistamasta syrjinnästä.

Syrjintää koskeva lautakunnan kokonaisarviointi

Lautakunta on edellä esitetysti katsonut, että vastaaja on syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset, kun se ei ole järjestänyt hakijalle viittomakielentaitoista avustajaa kolmannelle vuosiluokalle. Lautakunta on lisäksi katsonut vastaajan syrjineen hakijaa välillisesti siltä osin kuin asiassa on kyse kouluun B siirtymisen edistämisestä. Koska hakija on siirtynyt naapurikaupungin kouluun B, ei asiassa ole aihetta kieltää syrjinnän jatkamista tai uusimista.

Siltä osin kuin asiassa on kyse luokkamuodon sopivuudesta, opettajan toiminnasta ja muusta opetuksen antamisesta, Valterin tarjoamasta tuesta ja viittomakielisen tulkin järjestämisestä kieltäytymisestä, kuulolaitteen pariston vaihtamisesta sekä muista yksittäisistä tapahtumista taikka avustajan järjestämisestä kouluun B, lautakunta on katsonut, ettei asiassa esitetyn selvityksen perusteella ole aihetta olettaa, että hakijaan olisi kohdistunut syrjintää.

Hyvitystä koskeva suositus

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan suositaa hyvityksen maksamista syrjinnän kohteeksi joutuneelle.

Yhdenvertaisuuslain 24 §:n 1 momentin mukaan hyvityksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa teon vakavuuteen. Teon vakavuutta arvioidaan ottamalla huomioon rikkomuksen laatu, laajuus ja kesto.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan rikkomuksen laatu, laajuus ja kesto vaikuttavat hyvityksen määrään siten, että mitä vakavammasta ja mitä kauemmin jatkuneesta oikeudenloukkauksesta on kysymys, sitä suurempi tuomittavan hyvityksen tulisi olla. Rikkomuksen vakavuutta arvioidaan objektiivisten kriteerien eikä pelkästään loukatun subjektiivisen kokemuksen perusteella. Syrjinnän laatua ja laajuutta arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota esimerkiksi siihen, mitä ja kuinka vakavia seurauksia syrjinnästä on loukatulle aiheutunut, onko syrjintä ollut tietoista ja onko syrjintä perustunut useaan syrjintäperusteeseen. Hallituksen esityksessä korostetaan oikeasuhtaisuutta hyvityksen määrän arviointia ohjaavana periaatteena. (HE 19/2014 vp, s. 90.)

Lautakunta on edellä tässä päätöksessä esitetysti katsonut vastaajan syrjineen hakijaa jättäessään järjestämättä hänelle viittomakielentaitoisen avustajan. Vastaajan on lisäksi katsottu syrjineen hakijaa, kun se ei tässä tilanteessa ole ryhtynyt toimenpiteisiin viittomakielentaitoisen avustajan järjestämiseksi tai vaihtoehtoisesti selvittääkseen esimerkiksi hakijan mahdollisuutta siirtyä kouluun B, ja kun lopullinen päätös hakijan siirtymisestä kouluun B on tehty vasta noin puoli vuotta sen jälkeen, kun huoli hakijan tilanteesta ja mahdollinen siirtyminen kouluun B on nostettu esiin. Lautakunta toteaa, että hakijan opetus on muutoin järjestetty siten, että se ei ole synnyttänyt olettamaa hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä. Vaikka hakijan avustaja ei ole vastuussa hakijan opettamisesta, on hänen tehtäviinsä kuitenkin kuulunut hakijan avustaminen luokkatyöskentelyssä tehtävien etenemisessä sekä erityisesti matematiikan työvaiheiden ohjauksessa. Siten vastaajan menettely on ollut omiaan vaikuttamaan merkittävästi hakijan oikeuteen saada perusopetusta yhdenvertaisesti muiden kanssa koko hakijan kolmannen vuosiluokan ajan. Vastaajan menettelyn vakavuutta korostaa sen perustuslain 22 §:stä johtuva velvollisuus turvata perusoikeuksien, kuten perustuslain 17 §:n mukaisen viittomakielisten henkilöiden oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, toteutuminen, yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:stä johtuva velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta sekä viittomakielilain 3 §:stä johtuva velvoite toiminnassaan edistää viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Hakijalle suositettavan hyvityksen suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon, että esitetyn selvityksen perusteella koulussa A on hakijaa koskevan huolen tultua sen tietoon toteutettu ainakin jossain määrin hakijan tarpeita vastaavia toimenpiteitä.

Todetut seikat kokonaisuutena huomioon ottaen lautakunta suositaa vastaajaa maksamaan hakijalle 5 000 euron hyvityksen, jota on pidettävä määrältään oikeudenmukaisena suhteessa teon vakavuuteen.

Yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva arviointi

Lautakunta on katsonut aiheelliseksi arvioida myös, onko vastaaja laiminlyönyt sen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:n 1 momentteihin perustuvan velvollisuuden edistää

viittomakielisten oppilaiden yhdenvertaisuutta. Lautakunta arvioi asiaa suhteessa nyt kysymyksessä olevaan hakemusasiaan.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentissa säädetään viranomaisen ja 6 §:n 1 momentissa koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Niin viranomaisen kuin koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan toiminnan yhdenvertaisuusarvioinnin tulee kohdistua mahdollisuuksien mukaan siihen, miten yhdenvertaisuusnäkökulma on otettu huomioon viranomaisen tehtäviin kuuluvien tehtävien järjestämisessä samoin kuin siihen, miten sen toiminta on tosiasiallisesti vaikuttanut syrjinnän vaarassa olevien ryhmien asemaan. Edistämisyhteistyössä on usein kyse toimenpiteistä, joilla julkiset palvelut pyritään järjestämään syrjinnän vaarassa olevien ryhmien tarpeet paremmin huomioon ottavalla tavalla. Selvää on, että viranomaisen on erityisesti muutettava niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. (HE 19/2014 vp, s. 61.)

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Viittomakielisiä henkilöitä on pidetty eräänä säännöksessä tarkoitettuna muuna ryhmänä. Perustuslain 17 §:n 3 momentin on katsottu viittaavan tulkkaukspalveluiden turvaamista laajemmin viittomakielisten henkilöiden oikeuksien turvaamiseen. Tämä käy ilmi viittomakielilain 3 §:stä, jossa viranomaisille säädetään yleinen velvollisuus edistää kaikessa toiminnassaan viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään eli suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä.

YK:n vammaisyleissopimuksen oikeutta koulutukseen koskeva 24 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla helpotetaan viittomakielen oppimista ja kuurojen yhteisön kielellisen identiteetin edistämistä. YK:n vammaiskomitean artiklaa koskevassa neljännessä yleiskommentissa täsmennetään, että kuuroilla ja huonokuuloisilla oppilailla on oltava mahdollisuus oppia viittomakieltä. Yleiskommentissa kiinnitetään huomio myös syrjinnän vastustamista koulutuksen alalla koskevaan yleissopimukseen (SopS 59/1971), joka YK:n vammaiskomitean tulkinnan mukaan luo viittomakieliselle lapselle oikeuden saada oman kielistä opetusta. (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, General Comment No. 4 on Article 24 – the right to inclusive education, 25 November 2016, kohta 35 b.) Luettuna yhdessä perustuslain 22 §:ään sisältyvän ihmisoikeuksien turvaamisvelvoitteen kanssa nämä Suomessa kansallisesti voimaansaatetut ihmisoikeussopimukset velvoittavat koulutuksen järjestäjät ryhtymään sellaisiin toimiin, joilla tosiasiallisesti tuetaan viittomakielisten lasten oikeutta erityiseen kulttuuri- ja kieli-identiteettiinsä mahdollistamalla heidän viittomakielen taitonsa kehittyminen ja heidän integroitumisensa kuurojen kulttuuriin haluamassaan laajuudessa.

Lautakunnalle asiassa toimitetun selvityksen perusteella vastaajakaupunki ei itse järjestä opetusta viittomakielisissä oppimisympäristöissä tai muutoinkaan viittomakielellä. Vastaajakaupunki on kuitenkin lähtökohtaisesti järjestämisvastuussa sellaisten alueellaan asuvien oppivelvollisuusikäisten lasten perusopetuksesta, joiden oma kieli on viittomakieli. Vastaajakaupungin lautakunnalle toimittaman selvityksen perusteella sen ja naapurikaupungin välille on muodostunut vakiintunut neuvottelurakenne, jossa kaupungit arvioivat, voidaanko viittomakielistä oppimisympäristöä tarvitsevalle viittomakieliselle tai vaikeasti kuulovammaiselle monikieliselä lapselle osoittaa hänen tarpeitaan vastaava oppilaspaikka naapurikaupungin koulusta B, joka on erikoistunut tällaisiin tarpeisiin vastaamiseen.

Vastaajakaupunki ja naapurikaupunki eivät järjestä perusopetusta koulussa B yhdessä kuntien yhteistyönä, vaan vastaajakaupungin viittomakielisten oppilaiden hakeutuminen kouluun B on järjestetty toissijaisena oppilaaksiottona. Niinpä joinakin vuosina koulussa B ei ole tilaa kaikille vastaajakaupungin oppilaille, jotka tarvitsevat viittomakielistä oppimisympäristöä. Näin tapahtui esimerkiksi silloin, kun hakija siirtyi esiopetuksesta perusopetukseen. Tällaisissa tilanteissa vastaajakaupunki on järjestänyt opetuksen omassa koulussaan ryhtyen perusopetuslaissa säädetyllä tavalla tarkoituksenmukaiseksi katsomiinsa tukitoimiin. Lautakunta toteaa yleisesti, että sen arvion mukaan viittomakielisessä oppimisympäristössä opiskelu turvaa omalta kieleltään viittomakieliselle oppilaalle yhdenvertaisen oikeuden saada perusopetusta paremmin kuin opiskelu oppimisympäristössä, joka ei ole viittomakielinen. Tämä ei kuitenkaan vielä itsessään merkitse, etteikö viittomakielisen lapsen yhdenvertainen oikeus saada perusopetusta voisi tulla turvatuksi myös muulla tavalla.

Siltä osin kuin lautakunta arvioi yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuuden mahdollista laiminlyöntiä, se kiinnittää huomion erityisesti toimenpiteisiin, joita vastaajakaupunki toteuttaa kouluun B siirtymisen edistämiseksi, viittomakielisten oppilaiden viittomakielen taidon vahvistamiseksi sekä kouluun B siirtyvän oppilaan tarvitsemien tukitoimien jatkuvuuden varmistamiseksi.

Kouluun B siirtymisen osalta lautakunta toteaa, että sen saaman selvityksen perusteella vastaajakaupunki ei säännönmukaisesti arvioi viittomakielisen lapsen mahdollisuutta siirtyä kouluun B silloin, kun viittomakielinen lapsi on aloittanut peruskoulun vastaajakaupungin koulussa sen vuoksi, että koulussa B ei ole alkujaan ollut tilaa hänelle. Lautakunnan arvion mukaan tällaisen prosessin puuttuminen on omiaan vaarantamaan viittomakielisen lapsen kielellisten oikeuksien toteutumisen tilanteessa, jossa vastaajakaupunki ei itsekään kehittä viittomakielisiä oppimisympäristöjä. Lautakunta kiinnittää lisäksi huomion siihen, että vastaajakaupungin käytäntö pyrkiä osoittamaan viittomakielisille lapsille oppilaspaikka koulusta B estää jo itsessään viittomakielisten oppimisympäristöjen muodostumista sen kouluihin.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt suunnitelmallisiin toimiin turvatakseen mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti hakijan tilanteessa olevalle viittomakieliselle lapselle pääsyn kielellisiä oikeuksiaan turvaavaan viittomakieliseen oppimisympäristöön. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla turvataan viittomakielisen oppilaan mahdollisuus käydä koulua

viittomakielisessä oppimisympäristössä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämällä tavalla.

Viittomakielisten oppilaiden viittomakielen taidon vahvistamisen osalta lautakunta viittaa ensin yhdenvertaisuusvaltuutetun asiakirjoihin sisältyvään hyvinvointialueen XX.XX.20XX päätökseen, jolla hakijalle ja hänen perheelleen on myönnetty viittomakielen opetusta sopeutumisvalmennuksena. Päätöksen perusteella on selvää, että hakija ei vielä kolmannellakaan vuosiluokalla ole osannut viittomakieltä sujuvasti. Saman päätöksen ja muun lautakunnalle toimitetun selvityksen perusteella on toisaalta selvää, että hakijan tavoitteena on ollut saavuttaa sellainen viittomakielen taito, että hän voisi opiskella viittomakielellä ja toimia viittomakielisenä yhteiskunnassa. Lautakunnalle toimitetuista asiakirjoista ilmenee lisäksi, että hakijan kuulevilla vanhemmilla ei ole ollut sellaista viittomakielen taitoa, joka olisi mahdollistanut hakijan viittomakielen taidon merkittävän kehittymisen kotona. Näissä olosuhteissa hakijan kielellisten oikeuksien turvaaminen on korostuneesti viranomaisten kuten koulutuksen järjestäjän vastuulla.

Lautakunnalle toimitetusta asiakirjaselvityksestä ilmenee, että vastaajakaupunki ei ole mieltänyt olevansa velvollinen ryhtymään erityisiin toimiin hakijan viittomakielen osaamisen vahvistamiseksi. Näin on siitä huolimatta, että hakijan viittomakielen taidon heikkous johtuu ainakin osaksi siitä, että hänellä ei ole ollut sellaista viittomakielistä oppimisympäristöä, joka hänellä olisi ollut, mikäli hän olisi päässyt aloittamaan ensimmäisen vuosiluokan naapurikaupungin koulussa B. Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt aktiivisiin toimenpiteisiin viittomakielisen lapsen viittomakielen taidon vahvistamiseksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan vastaajakaupungin viittomakielisille oppilaille erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittäminen, riittävän viittomakielen taidon kehittyminen sekä kuurojen kulttuuriin integroituminen haluamassaan laajuudessa.

Tarvittavien tukitoimien jatkuvuuden varmistamisen osalta lautakunta toteaa, että vastaajakaupungin esittämän selvityksen perusteella oppilaan siirtyessä koulun B oppilaaksi hänen pedagogiset asiakirjansa ja muut opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään opetuksen järjestäjälle. Tarvittaessa voidaan myös järjestää yhteinen tiedonsiirtopalaveri oppilaan aiemman lähikoulun kanssa. Vastaajakaupungin ja naapurikaupungin sopimuksen mukaisesti vastaajakaupunki vastaa oppilaan tarvitseman avustajan järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista, ja naapurikaupunki vastaa avustajan hankkimisesta. Lautakunta toteaa, että esitetyn selvityksen perusteella vastaajakaupungilla ei ole käytössään sellaista suunnitelmallista prosessia, jonka avulla se itse pyrkisi tosiasiasa varmistumaan tukitoimien jatkuvuudesta viittomakielisen oppilaan siirtyessä sen koulusta naapurikaupungin kouluun B. Lautakunta toteaa, että nyt arvioitavana olevassa asiassa menettelytapa on esitetyn selvityksen perusteella johtanut siihen, että hakija on ollut kokonaisen lukuvuoden ilman tarvitsemaansa avustajaa

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei vakiinnuttaessaan nyt kyseessä olevan toissijaista oppilaaksiottoa koskevan menettelyn tai sen jälkeenkään ole luonut prosessia sen varmistamiseksi, että

viittomakielisen oppilaan perusopetuslain mukaiset palvelut eivät katkea tämän siirtyessä toissijaisen oppilaaksioton kautta naapurikaupungin koulun B oppilaaksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Johtopäätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää tutkimatta toimivaltaansa kuulumattomana hakemuksen siltä osin kuin siinä on kyse muun kuin yhdenvertaisuuslain vastaisesta menettelystä ja siltä osin kuin siinä on kyse yli kaksi vuotta vanhoista tapahtumista.

Lautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt hakijaa epäämällä häneltä kohtuulliset mukautukset, kun se ei ole järjestänyt hakijalle viittomakielentaitoista avustajaa kolmannelle vuosiluokalle.

Lautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt hakijaa välillisesti siltä osin kuin asiassa on kyse kouluun B siirtymisen edistämisestä.

Lautakunta hylkää hakemuksen muilta syrjintää koskevilta osin.

Lautakunta suosittaa vastaajaa maksamaan hakijalle 5 000 euron hyvityksen hakijaan kohdistuneesta syrjinnästä.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt suunnitelmallisiin toimiin turvatakseen mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti hakijan tilanteessa olevalle viittomakieliselle lapselle pääsyn kielellisiä oikeuksiaan turvaavaan viittomakieliseen oppimisympäristöön. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla turvataan viittomakielisen oppilaan mahdollisuus käydä koulua viittomakielisessä oppimisympäristössä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämällä tavalla.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei ole ryhtynyt aktiivisiin toimenpiteisiin viittomakielisen lapsen viittomakielen taidon vahvistamiseksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan vastaajakaupungin viittomakielisille oppilaille erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittäminen, riittävän viittomakielen taidon kehittyminen sekä kuurojen kulttuuriin integroituminen haluamassaan laajuudessa.

Lautakunta katsoo vastaajan laiminlyöneen yhdenvertaisuuslain 5 ja 6 §:ien 1 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta, kun se ei vakiinnuttaessaan nyt kyseessä olevan toissijaista oppilaaksiottoa koskevan menettelyn tai sen jälkeenkään ole luonut prosessia sen varmistamiseksi, että viittomakielisen oppilaan perusopetuslain mukaiset palvelut eivät katkea tämän siirtyessä toissijaisen oppilaaksioton kautta naapurikaupungin koulun B oppilaaksi. Lautakunta velvoittaa vastaajan ryhtymään yhdenvertaisuuden edistämiseksi asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Perusteluissa mainitut

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 18, 20 §

Perusopetuslaki (628/1998) 10 §.

Muutoksenhaku

Suositukseen hakijalle maksettavasta hyvityksestä ei saa hakea muutosta.

Muilta osin päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Outi Anttila (puheenjohtaja), Laura Kirvesniemi, Pauli Rautiainen ja Marjo Ylhäinen. Asian esittelijä Sanni Strandén.